

ADP-dən Azərbaycan əleyhinə qərarlara reaksiya

Hürriyyət

SİZİN ÜÇÜN QƏZET

№43 (3286) 21 Noyabr / 2023-cü il

Həftədə 1 dəfə çıxır

Qiyməti: 60 qəpik

ANA XƏBƏR

DTX erməni terrorçunu həbs etdi

Gəncədə yeni sosial narazılıq dalğası baş qaldıra bilər

İcra başçısı Niyazi Bayramov prosesləri qarşısıalınmaz istiqamətə sürükləyir...

Azərbaycana qarşı böyük plan

GÜNÜN NƏBZİ

Siyasət

Qərblə Azərbaycan arasında münasibətlər nədən gərginləşib?

Elxan Şahinoğlu: "ABŞ və bəzi Qərb dairələri Azərbaycana əlavə problemlər yaratmaq istəyirlər" **8-9**

Ölkə

Meşə təsərrüfatında milyonlarla yeyinti faktı

Hər il odun satışından əldə olunan 156 milyon manat kimlərin cibinə gedir? **7**

Media

Allahın Azərbaycan xalqına lütfü...

Muğamdan danışmazdan əvvəl dəstəmaz almaq lazımdır **6**

Şikayət

"Sahil Babayev 12 aylıq pensiyamı oğurlayıb"

Şamil Xəlilov: "Deyirlər ki, üstündən müəyyən qədər vaxt keçdiyinə görə qaytara bilmərik" **10**

Xəbər

Bakıda narkotik əməliyyatı

4 nəfər saxlandı, külli miqdarda narkotik ələ keçdi **2**

Müsahibə

"İdeyalarımızı, gözəl projektlərimizi bir topa adam məhv etdi"

Kamran Həsənlı: "Televiziyaamızın gələcəyi ilə bağlı arzularımızın üstündən xətt çəkildilər" **11**

Xəbər

İranda saxlanılan azərbaycanlı tələbəyə işgəncə verilir?

Dilarə Əsgərova: "Oğlumun psixoloji durumunda ciddi problemlər yaranıb" **2**

Dəri-Zöhrəvi Mərkəzinin keçmiş işçisi baş həkimdən şikayətçidir

"Müşviq Zeynalov tərəfindən qanunsuz olaraq Əmək Məcəlləsinin 70ç maddəsi ilə işdən çıxarılmışam"

Yeni Suraxanı sakini Qəzənfərova Nərmən Rəhim qızı tərəfindən Hurriyyet.az saytının redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi Respublika Dəri-Zöhrəvi Mərkəzinin baş həkimindən şikayətçidir. Onun məktubunu olduğu kimi dərc edirik: "Mən, Qəzənfərova Nərmən Rəhim qızı, yazaraq bildirirəm ki, 31.08.2022-ci il tarixində Respublika Dəri-Zöhrəvi Mərkəzinin baş həkimi Müşviq Zeynalov tərəfindən Əmək Məcəlləsinin 70ç maddəsi ilə kərgüzarlıq şöbəsinə işdən çıxarılmışam. Bundan sonra müxtəlif dövlət orqanlarına şikayət etmişəm..." **12**

Toplum

Şikayət

Evini girov qoyub, sələmə 10 min manat götürdü, azyaşlı uşaqları ilə küçədə qaldı

Göyçay rayonu, Potu kənd sakini Abdullayev Elşad Arif oğlu tərəfindən "Hürriyyət" in redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Qəzetimiz vasitəsilə Prezident İlham Əliyevə və Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevaya müraciət edən şikayətçinin məktubunu olduğu kimi dərc edirik: "Cənab Prezident! Hörmətli Birinci vitse-prezident! Diqqətinizə çatdırım ki, evimi sələməyə ələ keçirib, iki azyaşlı uşaqla zirzəmidə qalmışam..." **10**

Lukaşenko Belarusdan qaçmaq istəyib

Tanınmış jurnalist onun Polşa vasitəsilə qaçmaq planı haqda yazıb...

Rusiyanın Ukraynaya qarşı genişmiqyaslı müharibəsi başlananda Belarusun prezidenti Aleksandr Lukaşenko o qədər qorxub ki, Belarusdan Polşa vasitəsilə qaçmaq planını fikirləşib.

Bu barədə jurnalist X sosial şəbəkəsində beynəlxalq əlaqələr üzrə reportajların müşahidəçisi, publicist Zbiqnev Parafyanoviç özünün "Polşa müharibədə" (Polska na wojnie) adlı kitabında yazıb.

Onun məlumatına görə, Lukaşenko bu barədə Varşava ilə danışıqlar aparmağa çalışıb. O, Rusiya hökumətinin onun təyyarəsinin Belarus əra-

zisindən qalxmasına icazə verməyəcəyindən ciddi narahat olub.

Dövlət Xidmətindən Prezidentin adından yayılmış növbəti saxta videomüraciətlə bağlı AÇIQLAMA

"Sonda Lukaşenkonun özü o qədər qorxub ki, müxtəlif kanallar vasitəsilə

Varşavadan onun sərhədi keçməsinə, sonra isə ən yaxın hava limanından uçuşuna icazə verilib-verilməyəcəyini soruşub. O bildirdi ki, işlər pis getsə, ruslar onu öz hava məkanına buraxmayacaqlar", - kitabda vurğulanır.

Parafyanoviç yazır ki, Polşa hökuməti Lukaşen-

konun Ukraynadakı müharibəyə qoşulmaq qərarına gəlməsindən narahat olub. Bu baxımdan Varşava Belarus ordusunun arxasına Polşa təxribat qruplarını göndərməklə kaos yaratmağın mümkün olacağı ssenari hazırlayıb.

Kitabın müəllifi anonim mənbələrə istinad edir. Onun özü iddia edir ki, Polşa hökumətinin və prezident aparatının yüksək vəzifəli üzvləri, ordu və kəşfiyyat zabitləri ilə danışılıb.

Bundan əlavə, kitabda qeyd edilir ki, Polşa xüsusi təyinatlıları 2022-ci ilin martında Belarusda danışıqlarda iştirak edən Ukrayna nümayəndələrinin təhlükəsizliyinə zəmanət verib.

Əyləncə səhifəsi

İlon Mask "Twitter"də bu sözlərin istifadəsinə qadağa qoydu

"X"-in ("Twitter") sahibi İlon Mask platformada bir neçə söz və söz birləşməsinin işlədilməsinə qadağa qoyub.

Lent.az xəbər verir ki, bu ifadələrə "Çaydan dənizə qədər Fələstin azad olacaq" və "Fələstinin dekolonizasiyası" aiddir. Maskın sözlərinə görə, "dekolonizasiya" yəhudi soyqırımını ifadə edir. Buna görə də onun istifadəsinə qəbul edilməz adlandırılıb. İlon bildirib ki, həddindən artıq zorakılıqla əlaqəli açıq çağırışlar xidmət şərtlərimizə ziddir.

Dünya şöhrətli müğənni konsertdə boğuldu...

Amerikalı müğənni Teylor Svift Braziliyada verdiyi konsert zamanı səhnədə boğulmağa başlayıb.

Lent.az-ın xarici mediaya istinadən xəbərinə görə, müğənninin halı istiyə görə pisləşib. Rio-de-Janeyronun 37 dərəcə istisi onun halını xarab edib. Müğənni məhnisini yarımqış kəşib dincəlməli olub. Braziliyada 3 konsert verməyi planlayan 23 yaşlı Teylorun 2 konserti isti havaya görə təxirə salınıb.

"Mini-Tramp" prezident seçildi

Argentinada keçirilən prezident seçkilərində ifrat sağçı siyasətçi Xavyer Milei qalib gəlib.

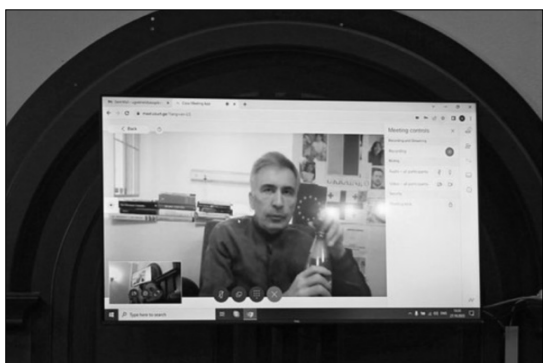
O, bülletenlərin 98,01 faizinin emalına görə liderdir.

Milei 55,75, onun rəqibi Serxio Massu isə cəmi 44,24 faiz səs toplayıb. Yekun məlumatlar daha sonra ümumiləşdiriləcək. İndiki dövlət başçısı Alberto Fernandes artıq onu qələbə münasibətilə təbrik edib və ümid etdiyini bildirib ki, o, tezliklə hakimiyyətin keçidini təşkil etməyə başlaya biləcək. Milei özü tərəfdarlarına müraciət edərək ölkəni böhrandan çıxaracağını və yenidən dünya gücünə çevirəcəyini vəd edib.

Milei müxalifətin "Azadlıq gəlir" adlı libertar koalisiyası tərəfindən

namizəd göstərilib. O, artıq "mini-Tramp" ləqəbini alıb, media yazır və qeyd edir ki, daha əvvəl siyasətçi Mərkəzi Bankı dağıtmaq, dollara keçməklə və Buenos-Ayresin BRICS-ə (BRICS dinamik inkişaf edən iqtisadiyyatları olan ölkələrin dövlətlərarası qeyri-rəsmi birliyi: Rusiya, Braziliya, Hindistan, Çin və Cənubi Afrika Respublikası-red.) qoşulmaq üçün müraciətini geri götürməklə hədələyib. Bu cür təşəbbüslərə görə ona "zəncirli iqtisadçı" ləqəbi verildi. O, həmçinin global istiləşməni inkar edir və abortu qadağan etməyi və insan orqanlarının ticarətini qanuniləşdirməyi müdafiə edir. O, ABŞ və İsraili Argentinanın gələcək müttəfiqləri adlandırır.

Milei dekabrın 10-da prezident kimi fəaliyyətə başlayacaq.

Saakaşvilidən Gürcüstan prezidentinə "məni əfv edin" çağırışı

Gürcüstanın keçmiş prezidenti Mixail Saakaşvili məhkəmə iclasında respublikanın hazırkı rəhbəri Salome Zurabişvilini onu əfv etməyə və bununla da "ölkədə siyasi tarazlığı bərpa etməyə" və ata kimi onu uşaqlarına qaytarmağa çağırıb.

Qafqaz.media bu barədə Gürcüstan KİV-lərinə istinadən xəbər verir.

"Əlbəttə, ruhən özümü daha gümrəh hiss edərdim, amma fiziki olaraq... həkimlər mənim daha yaxşı olduğumu təsdiq edə bilmirlər. Xanım Salome bir imza ilə övladlarımı atalarına qaytara və Gürcüstanda siyasi tarazlığı bərpa edə bilər", - eks-prezident çıxışı zamanı deyib.

Gürcüstanın ədliyyə naziri Rati Breqadze noyabrın 10-da bildirib ki, Saakaşvili həkimlərin müvafiq qərarı aldıqdan sonra həbsxanaya qaytarılacaq. Cəmi iki illik həbsdə eks-prezident altı aydan da az kamerada yatıb.

Təsisçi:

Sərdar Cəlalovlu

Baş redaktor:

Vüqar Məmmədov

Tel: 070 333 22 85

012 496 98 93

E-mail: vuqar-mt@mail.ru

Dizayner:

Seymur Həsənov

"Hürriyyət" qəzetinin internet unvanı:

Hurriyyet.az

E-mail: hurriyyet@mail.ru

Tiraj: 2500

Redaksiyanın ünvanı:

AZ 1008, Bakı, akademik

Ələşrəf Əlizadə küçəsi, 31

Telefonlar: 496-10-72; 496-08-35

Lisenzianın qeydiyyat nömrəsi: V 165

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın

mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Əlyazmalar geri qaytarılmır.

Redaksiyanın kompüter mərkəzində

yığılıb səhifələnilir və "Futbol+ servis"

mətbəəsində çap edilir.

Bu işarə altında dərc olunan yazılar reklam xarakterlidir.

Qəzet 1991-ci ildən çıxır.

DTX erməni terrorçunu həbs etdi

Raşid Beqlaryan Xocalı faciəsinin törədilməsində iştirak edib

Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərində mövcud olmuş qanunsuz erməni silahlı birləşmələri tərəfindən ötən müddətdə törədilmiş terrorçuluq, sülh və insanlıq əleyhinə, habelə müharibə cinayətləri ilə bağlı kompleks araşdırmalar aparılır.

Hurriyyet.az xəbər verir ki, bu barədə Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti məlumat yayıb.

Əvvəllər azadlıqları məhdudlaşdırılmaqla Xankəndi şəhərində yerləşən 3 saylı uşaq xəstəxanasında saxlanılmış azərbaycanlı əsirlər və beynəlxalq humanitar hüquqla müdafiə olunan başqa şəxslərə işgəncə verməkdə, eləcə də sülh və insanlıq əleyhinə, müharibə cinayəti kimi digər ağır cinayət əməllərini törətməkdə, həmçinin qanunsuz erməni silahlı birləşmələrinin fəaliyyətində digər formada iştirak etməkdə şübhəli bilinən Beqlaryan Raşid Aramayisi Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 112, 113, 115.2, 279.1 və 318.1-ci maddələri ilə ittiham olunaraq həbs edilmişdir. Qeyd olunan işgəncələrə məruz qalmış həmin şəxslər müəyyən edilərək hazırkı cinayət işi üzrə zərərçəkmiş şəxs qismində tanınmışlar.

Dindirilməsi zamanı təqsirləndirilən şəxs Raşid Beqlaryan 1992-ci ilin fevral ayında Xocalı faciəsinin törədilməsində iştirakçı olması barədə məlumat verərək bildirmişdir ki, 25 fevral 1992-ci il tarixində Ermənistan silahlı qüvvələri və onların təbəçiliyində fəaliyyət göstərən qanunsuz erməni silahlı birləşmələrinin Xankəndi şəhərindən mülki əhalinin sıx yaşadığı Xocalı şəhərinə etdikləri hücum vaxtı qabaqcadan qurulmuş plana uyğun olaraq, sağ qalmış azərbaycanlı dinc sakinlərə təhlükəsiz qaydada Əsgəran rayonundan keçməklə Ağdam rayonu istiqamətində gedə biləcəklərinə dair yalan vədlər verilmiş, 26 fevral 1992-ci il tarixində özünün də daxil olduğu həmin silahlı birləşmələr azərbaycanlıları kütləvi qırğına məruz qoymaq məqsədilə Qarqarçayın sahilı boyunca Ağdam rayonuna doğru hərəkət edən, əksəriyyəti qadın, uşaq və yaşlı insanlardan ibarət 200 nəfərədək mülki şəxsi Əsgəran qalasına yaxın ərazidə pusquya salaraq avtomat silahlardan atəş açmaqla qətlə yetirmişlər. Cinayətkar dəstə üzvləri tərəfindən həlak olanların üzərilərindəki şəxsi əşyalar talan edildikdən sonra onların meyitləri Əsgəran qalası ətrafında basdırılmışdır.

İfadənin yerində yoxlanılması istintaq hərəkəti zamanı Raşid Beqlaryan mülki əhaliyə qarşı cinayət əməllərinin törədildiyi yerləri əyani şəkildə göstərərək bu barədə ətraflı məlumat vermişdir.

Hazırda qeyd olunan cinayət əməlləri ilə bağlı araşdırmalar davam etdirilir.

KƏNAN

İrandan ölkəmizə külli miqdarda narkotik keçirilməsinin qarşısı alındı

İrandan Azərbaycana 18 kiloqram 710 qram narkotik vasitənin keçirilməsinin qarşısı alınıb. Bu barədə Dövlət Sərhəd Xidmətinin (DSX) Mətbuat Mərkəzindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, noyabr ayının 17-də saat 23:00 radələrində DSX-nin Sərhəd Qoşunlarının "Göytəpə" sərhəd dəstəsinin Cəlilabad rayonunun Gövüzbuluq kəndi yaxınlığında yerləşən sərhəd zastavasının xidməti ərazisində sərhəd naryadının sayıqlığı nəticəsində narkotik vasitələrin qaçaqmalçılıq yolu ilə İran İslam Respublikasından Azərbaycan Respublikasına keçirilməsinin qarşısı alınıb.

Keçirilmiş sərhəd axtarışı və əməliyyat tədbirləri nəticəsində ümumi çəkisi 18 kiloqram 710 qram narkotik vasitə (18 kq 300 qr mariyuana, 150 qr metamfetamin, 260 qr heroin) və narkotik tərkibli güclü təsiredici vasitə hesab edilən 3607 ədəd Metadon M-40 həbi aşkar olunaraq götürülüb.

Fakt üzrə əməliyyat-istintaq tədbirləri davam etdirilir.

İranda saxlanılan azərbaycanlı tələbəyə işgəncə verilir?

Dilarə Əsgərova: "Oğlumun psixoloji durumunda ciddi problemlər yaranıb"

İranda casusluq etmək niyyəti ittihamı ilə həbsdə olan Azərbaycan vətəndaşı Fərid Səfərlinin səhhətində problemlərin yaranıdığı bildirilir.

Səfərlinin anası Dilarə Əsgərova bildirib ki, oğlu ilə hər gün telefonla danışır.

"Son vaxtlar çox gərgindir. Fərid xaraktercə sakit təbiətli insandır. İndi o qədər aqressivdir ki, xırda bir problemə qeyri-adekvat reaksiya verir. Hətta son vaxtlar Azərbaycanın konsulluq işçiləri ilə, öz vəkili ilə dəfələrlə konfliktlər yaşayıb. Onlar da bunun fərqindədirlər. Mənimlə danışanda bildirirlər", o qeyd edib.

Ananın sözlərinə görə, həbsxanada da bunun fərqiində olublar, Fəridi həkim müayinəsindən keçiriblər.

"Həkim dərman yazıb və dərmanı içməsinin vacib olduğunu bildirib. Fərid dərmanları içməyib. Həbsxana rəhbərliyi Fəridlə görüşüb dərmanları içməsinin vacib olduğunu deyib. Deyib ki, dərmanları içməyə məcburi qaydada içirəcəklər. Fərid isə cavab verib ki, dərmanları məcburi içirənlər özünə qəsd edəcək. Bundan sonra ondan əl çəkiblər. Mən soruş-

dum ki, niyə dərmanları içmirsən? Dərmanı iç, sakitləş. Dedi ki, onlar mənə günahsız yere saxlayıblar, onların dərmanını da içmək istəmirəm. Fərid artıq iki aydır normal yatmır. Bunun ciddi fəsadları ola bilər. Telefonda bir qədər gec cavab verən kimi səsinin tonunu ucaldır. Tanıya bilmirəm. Bu, o sakit təbiətli Fərid deyil. Psixoloji durumu çox pisdır. Qorxuram ki, özünə xəsarət yetirər. Çünki durumu ilə barışa bilmir", ana qeyd edib.

Ana oğlundan dərmanlarını içməsinə xahiş edib.

"O söz verdi ki, dərmanları içəcək. Bilmirəm mənin ovutmaq üçün deyirdi, yoxsa dərmanları içəcək. Mən gözləyirəm və inanı-

ram ki, müalicəyə başlayacaq", o deyib.

Əsgərova oğlunun psixoloji durumunda problemlərin yaranmasını onun ümidlərinin azalması ilə izah edib.

"Fərid əvvəllər düşündü ki, onun azad edilməsi ilə bağlı çalışırlar. O deyirdi ki, Azərbaycan hökuməti onu azad edəcək. Bu barədə danışıqlar gedir. Ümid edirdi ki, bu ilin yanvarınadək azadlığa çıxacaq. Amma vaxt uzandıqca sanki ümidləri azalır. Əvvəl kamerada qaldığı insanlarla da münasibəti daha yaxşı iddi. İndiki insanlar tamamilə fərqlidirlər. Sanki kamerada tək yaşayır. İnternet yoxdur, televiziya fars dilindədir. Beş-altı kitab götürüb oxuyub. Özünün aldığı kitabları da ingilis dilindədir deyər, deyirlər məzmununu bilmirlər və bu səbəbdən həbsxanaya buraxmırlar. Hazırda Fəridin demək olar ki, heç bir məşğuliyyəti yoxdur. Ancaq axşam və səhər gözləyir".

Ana Azərbaycanın baş prokuroru ilə İranın baş prokuroru arasındakı danışıqlar zamanı Fərid Səfərlinin məsələsinə toxunulduğuna işarə edərək bildirib ki, bu danışıqların nəticəsi olmadıqca Fəridin azad ediləcəyinə ümidləri azalır.

Hazırladı: RƏŞAD

Bakıda narkotik əməliyyatı

4 nəfər saxlanıldı, külli miqdarda narkotik ələ keçdi

Bakıda narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsi ilə məşğul olan Bakı şəhər sakinləri 1999-cu il təvəllüdlü Qulu Salmanov, 1986-cı il təvəllüdlü Əli Balayev, 1986-cı il təvəllüdlü Müşviq Şahbazov və 1987-ci il təvəllüdlü Əzizə Əliyeva saxlanılıblar.

Stopnarkotik.az xəbər verir ki, onlar Nizami Rayon Polis İdarəsinin Narkotiklərlə Mübarizə Bölməsinin əməkdaşları tərəfindən həyata keçirilən əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində ələ keçiblər.

Saxlanılan şəxslərdən ümumilikdə psixotrop tərkibli 950 ədəd,

o cümlədən 350 ədəd preqabalin, 600 ədəd tramadol həbləri və külli miqdarda metamfetamin aşkar edilib.

Qeyd edək ki, Ə.Əliyeva evində hazırladığı saxta reseptləri dəstə üzvlərinə təqdim edərək psixotrop tərkibli dərmanların əldə olunaraq qanunsuz dövriyyəsinin

təşkilinə şərait yaradıb.

Faktla bağlı Nizami RPİ-də Cinayət Məcəlləsinin müvafiq maddəsi ilə cinayət işi başlanılıb. Nizami rayonunda narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsinin qarşısının alınması məqsədilə polis əməkdaşları tərəfindən mübarizə tədbirləri davam etdirilir.

2018-ci ilin iyul ayında Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Elmar Vəliyevin güllələnməsi çoxları üçün gözlənilməz deyildi. Çünki Gəncədə ciddi sosial narazılıq var idi və əhalinin qəzəbinin bir gün “partlayacağı” kimsədə şübhə doğurmurdu. Üstəlik, bu narazılıq məhz şəhər rəhbərliyinin qanunsuz əməllərindən qaynaqlandığı üçün, qəzəb obyektinin də icra başçısı olacağı gün kimi aydın idi.

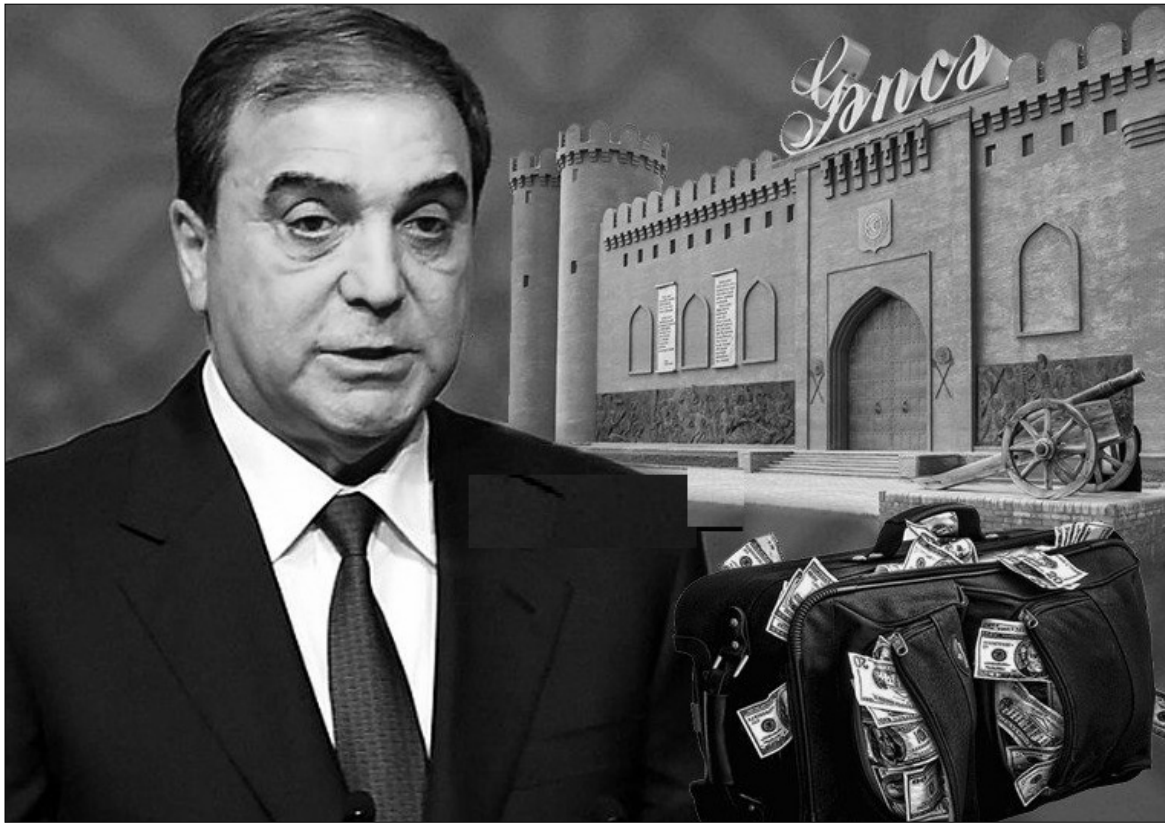
Doğrudur, E.Vəliyevin kim tərəfindən, hansı şəraitdə və nə məqsədlə güllələnməsindən asılı olmayaraq, dövlət rəsmisinə, xüsusən də Prezidenti təmsil edən bir şəxsə qarşı bu cür silahlı hücumun həyata keçirilməsi arzuolunan deyildi. Amma olan olmuşdu və artıq keçmiş geri qaytarmaq mümkün deyildi.

Əlbəttə, həmin ərəfədə keçmiş geri qaytarmaq mümkün olmasa da, indi və hər zaman keçmişdən “dərs” almaq lazımdır. Bəs, Gəncənin mövcud rəhbərliyi nə vaxtsa keçmişdə yaşananlardan nəticə çıxarıb?

Öncə onu qeyd edək ki, Gəncədə baş verən məlum olaylardan sonra Niyazi Bayramovun bu şəhərə başçı təyin olunması sakinlərdə gələcəyə ümid yaratmışdı. Elmar Vəliyevin zülmündən xilas olan əhali düşünürdü ki, onları narahat edən problemlər tezliklə aradan qalxacaq, hər bir sakin rahat nəfəs alacaq. Çox güman ki, bəzi məmurların N.Bayramovu “ən layiqli namizəd” kimi təqdim etməsindən sonra prezident İ.Əliyev də analoji gözlənti içərisində idi. Görünür, ölkə başçısı məhz bu səbəbdən də 28 avqust 2018-ci il tarixli sərəncamı ilə Niyazi Bayramovu Gəncəyə icra başçısı təyin etmişdi. Bəs, icra başçısı ötən 5 il ərzində sakinlərin ümidini və ölkə başçısının etimadını doğrulda bildimi? Yazımızda bu və digər suallara aydınlıq gətirməyə çalışacağıq.

Xatırladaq ki, N.Bayramov məlum təyinatadək - 2012-2018-ci illərdə Mingəçevir Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı vəzifələrində çalışıb. Lakin o, bu vəzifədə özünü tam şəkildə doğrulda bilməyib, adı bir sıra korrupsiya qalmaqallarında hallanıb. Odur ki, belə bir şəxsin kritik zamanda ölkənin ikinci ən böyük şəhəri, 340 min nəfərdən çox əhalisi olan Gəncəyə rəhbər təyin edilməsi xüsusən də hakimiyyət kulluarlarında çoxları tərəfindən təəccüblə qarşılandı. Amma prezidentin sərəncamına qarşı çıxmaq kimsənin səlahiyyət çərçivəsinə daxil olmadığından, hər kəs susmağa və N.Bayramovun fəaliyyətini izləməyə üstünlük verdi...

Niyazi Bayramovun son 5 illik fəaliyyətini gözənd keçirdikdə, onun Gəncəyə rəhbər təyin edilməsinin nə üçün narazılıqla qarşılanması indi daha çox anlaşılar. Çünki bu illər ərzində Gəncədə sosial-iqtisadi problemlər daha da ağırlaşmış, hətta belə demək mümkündürsə, əhali aclıq və səfalet həddinə çatmış. İşsizlik bir neçə dəfə artdığından, sakinlərin böyük əksəriyyəti, əsasən də ziyalılar Gəncəni tərk edərək paytaxt Bakıya axın etməkdədir. Üstəlik, dilənçilik bütün şəhəri bürüyüb. Bir sözlə, N.Bayramov Gəncəni elə duru-

tifadə edən təhlükəli dini cərəyanlar, kriminal qruplar buranı özlərinə “yurd” seçərək, günbəgün böyüməkdə, daha ciddi təhlükəyə çevrilməkdədir. Təsədüfi deyil ki, müxtəlif radikal dini qrupların təsiri altına düşən gənclərimiz potensial Vətənə xainləri olduqlarının fərqiə varmadan, başqa ölkələrin maraqlarına xidmət etdiklərini açıq şəkildə etiraf etməkdən çəkinmirlər. Ən təhlükəlisi isə, N.Bayramovun nəzarətindən kənarda formalaşan kriminallaşmış dindarlar kontingentidir ki, onların Rusiya və İranla geniş əlaqələrinin olduğu sirr deyil.

Bir daha qeyd etməyə məcburuq ki, hazırda Gəncədə baş verən açıq və gizli proseslər heç də müsbət perspektivlər vəd etmir. Odur ki, nə qədər gec deyil, Gəncədəki potensial terror şəbəkələrinin yuvaları dağıdılmalı, vətəndaşlarımız narkotik beləsindən, kənar dini cərəyanların təsiri altına düşməkdən xilas edilməlidir. Hesab edirik ki, gənclərimiz narkotik asılılığından, icra başçısı Niyazi Bayramov “içki məclisi asılılığı”ndan müalicə olunmasa, Gəncənin gələcəyi haqda nikbin danışmağın mənası yoxdur. Çünki, belə getsə, əhali tamamilə şəhəri

Gəncədə yeni sosial narazılıq dalgəsi baş qaldıra bilər

İcra başçısı Niyazi Bayramov prosesləri qarşısıalınmaz istiqamətə sürükləyir...

“İkinci paytaxtımız”ın 340 min nəfər əhalisi böyük təhlükə altındadır

ma salıb ki, əhali zülmkar rəhbər kimi tanınan sabiq icra başçısı Elmar Vəliyevin “atasına rəhmət oxumağa” başlayıb.

Yazımızın əvvəlində “Gəncənin mövcud rəhbərliyi nə vaxtsa keçmişdə yaşananlardan nəticə çıxarıb?” - deyə sual etmişdik. Bu gün görünən odur ki, N.Bayramov nəinki keçmişdən “dərs” alıb, əksinə öz sələfi E.Vəliyevin kursuna sadiq qalaraq, layiqli olmayan kadrları irəli çəkməklə, intellektual təbəqəni şəhərdən qovub çıxarır. İcra başçısının öz ətrafında böyük kriminal şəbəkə formalaşdırdığı haqda informasiyalar var. Deyilənə görə, o, bununla sakinləri xof, qorxu altında saxlamağa çalışır, hətta bəzi hallarda icra başçısı olduğunu unudaraq, özünü “mafiya lideri” kimi aparır. Şübhəsiz, belə olan halda şəhərdə nəzarətsizlik, özbaşınalıq hər ötən gün daha da artır.

Heç də təccüblü deyil ki, hazırda digər şəhərlərlə müqayisədə Gəncədə narkomaniya və narkotik maddələrin satışı ən pik həddə çatmış. Müxtəlif dini cərəyanlara və xarici ölkələrə bağlı radikal qruplaşmalar açıq, gizli və yarıgizli şəkildə təşkilatlanaraq, dövlət təhlükəsizliyimiz üçün böyük problemə çevriləblər. Təsədüfi deyil ki, hazırda bu şəhərdə kriminal aləmin nümayəndə-

ləri əsas söz sahibləridir. İcra başçısı ilə “hesablaşmayan” iş adamları, sahibkarlar qorxudulur, öyrədimiş vergi məmurları onlardan qanunsuz vəsaitlər tələb edir və s.

Sakinlərlə söhbət zamanı üzülərək etiraf edirlər ki, sabiq başçının zamanında olan problemlər N.Bayramovun dövründə daha da dərinləşib, icra başçısı ilə əhali arasındakı rabitə tamamilə itib. Şəhərdə deyirlər ki, Niyazi Bayramov çox vaxt işə də gəlmir. Ən yaxşı halda, günün birinci yarısı işdə olur, ikinci yarısından etibarən işə vaxtını yaxın dostları ilə bərabər içki məclislərində keçirir. Bu səbəbdən, Gəncədə dövlət başçısının tapşırıqları bir çox hallarda yarımqıq icra olunur.

Məhz bu cür fəaliyyətsizliyin nəticəsidir ki, hazırda Gəncədə radikal dini qruplaşmaların üzvü olan və İranın xüsusi xidmət orqanlarına çalışan minlərlə gənc var. Hətta bəzi bilgilərə görə, bu gün Gəncədə 17-dən artıq dini qruplaşma gizli və yarıgizli şəkildə fəaliyyət göstərir. Onların İranın xüsusi xidmət orqanlarından, eləcə də Qum şəhərindəki dini-ideoloji mərkəzlərdən tapşırıqlar aldığı heç bir şübhə doğurmur. İran meylli şəxslərin təxminən 20-25%-i radikal fikirlərini ifadə etməkdən çəkinməsələr də, hələ öz hücrələrində “yatmağa” üstünlük verib-

lər. Ən təhlükəlisi odur ki, bir gün molla rejiminin xidmətçiləri tərəfindən bu hücrələrə “daş atılacaq” Gəncədə qan tökülməsinin qarşısını almaq çətin olacaq. Odur ki, şəhər rəhbərliyi içki məclislərinə ara verib, Gəncəni, ümumilikdə ölkəmizi bu təhlükədən xilas etmək haqda da düşünməlidir. Məsələn, biz bu gün həmin gənclərə “İranın İslama və şiiyə heç bir aidiyyətinin olmadığı”ni aşılamaq üçün çox gecikmişik.

Gəncədə daha bir təhlükə isə, əhalinin dindar təbəqəsinin içində “Sunqurçu”ların təşəkkül tapmasıdır. Əldə olunan informasiyalara əsasən, “nurçu”luğun bir qolu olan “sunqurçu”lar Gəncədə 6-7 dərşxana təşkil edərək, formalaşmağa başlayıblar. Əvvəllər Azərbaycan Texnologiya Universiteti “Fəthullah Gülen camaatı”na mənsub şəxslərin nəzarətində idisə, indi vəziyyət qismən dəyişib, amma ümumən şəhərdə və müxtəlif müəssisələrdə “nurçu”ların Gülenə bağlı qolu öz mövcudluğunu qoruyub saxlaya bilib.

Bir sözlə, Gəncədəki boşluqdan, idarəçiliyin zəif olmasından is-

tərk edəcək, Gəncədə yalnız icra başçısının yaxın çevrəsi, çarəsiz yaxşı insanlar, dini cərəyanların nümayəndələri və kriminal ünsürlər qalacaq.

“Hürriyyət”

P.S. Məqaləmizin əvvəlində “İcra başçısı ötən 5 il ərzində sakinlərinin ümidini və ölkə başçısının etimadını doğrulda bildimi?”, - deyə bir sual da qoymuşduq. “Görünən dəgə bələdçi lazım olmadığını” nəzərə alsaq, zənnimizcə, dəyərli oxucularımız bu sualın cavabını artıq əldə etdilər. Lakin bizi narahat edən əsas məsələ Gəncədə “yeni bir üsyan dalgəsi”nin yaşana biləcəyidir. Nə qədər Niyazi Bayramova sələfinin taleyini yaşamağa arzu etsək də, təəssüflə qeyd etməyə məcburuq ki, günbəgün kriminallaşmaqda olan Gəncədə proseslər məhz o istiqamətdə gedir. Hər halda, inanmaq istərdik ki, bu şəhərdəki proseslər xüsusi xidmət orqanlarımızın nəzarəti altındadır...

Eldəniz QULİYEV

Qarışqanın filə ərə getməsi...

Biri var idi, biri yox idi...

Çox-çox bundan əqdəm balaca-balaca məmləkətlər "ağrımayan başıma niyə yaylıq bağlayım" deyibən, özlərinə yepyekə bir "bö-yük qardaş" axtarırdılar... Ki, başlarını və bə-dənlərini həmin o böyük qardaşın qoltuğuna-filanına soxub xıdır-xıdır yaşasınlar...

Əlqərəz, belə qarmaqarışıq günlərin birində gözəl-çə bir qarışqa xanım qaça-qaça gəlib yuvada bəyan edir ki, bəs, mən Fil bəyə ərə getmək istəyirəm! Qarışqanın ata-anası, qohum-əqrabası qışqırır haray qoparırlar ki, ay bala, sən hara, Fil hara?!.. Ağlın ça-şıb nədir, harada görünüb ki, qarışqa filə ərə getsin?.. Bizi yuva içində biabır eləmə, adımız var, sanımız var!..

Qarışqa iki ayağını bir fındıq qabığına pərçimləyib də deyir ki, yox ki, yox!!! Mən Filə vurulmuşam, özü də bir könlüdən min könlü! Sevirəm və bilin ki, sevgiyə qadağa-zad yoxdu!.. İstəsəniz də, istəməsəniz də mən Fil bəyə ərə gedəcəm! İcazə verməməsəniz, özümü gölməçəyə atıb öldürəcəm, - vəssəlam!!!

Qohum-əqraba, valideynlər, tanış-biliş, qonum-qonşu əvvəl mat-məəttəl, sonra isə naəlac qalıb razı-laşırlar... Neynəsənlər, sevgidən gözəlçənin gözü kor olmuşdu...

Nə isə, kamali-ədəblə kəbin kəsdirilir. Toy-büsat qurulur, böyük məclis təşkil olunur, yemək-içmək, ça-lıb-oxumaq və s. və i.ə. Götürüb Qarışqa xanımı Fil bəyə ərə verirlər və...

...və hər şey də elə bundan sonra baş verir...

Hə, elə toy gecəsi, yeni Fil bəyin Qarışqayla bir-gə izdivac otağına girdiyi anda... necə olursa, gözüne döndüyüm Fil bəy xortumunu uzadıb... ölür (!?). Əcəl idimi, təsadüf idimi, - bilinmir. Fakt odur ki, Fil həqiqə-tən yıxılıb canını sevgilisinə tapşırır.

Qarışqa vay-şiven qoparıb başına-gözünə döyə-döyə zülüm-zülüm ağlayır, ağlayır...

Az sonra valideynləri, qohum-əqrabası, tanış-bi-lişləri tökülüşüb Qarışqaya təsəlli verməyə cəhd edir-lər:

- A bala, özünü belə üzmə, yazıqsan. İşdi də, ol-du, qəzavü-qəder belə gətirdi, əcəldi... əcəldən və kərtənkələdən qaçmaq olmaz... Sakit ol, toxta, bu qə-dər ağlamaq, bu qədər inləmək olmaz...(və s. və i. a.).

Qarışqa yaşlı və qəmli gözləriylə onları süzüb də-rin, çox dərin bir "Ah" çəkir: - Sizə nə var ki...- deyir, - Mən bunun ölməsinə ağlamıram ey... Axı Fil indi mənim "zakonu" ərim sayılır, düzdümü?..

Hamı başının işarəsiylə təsdiqləyir. Qarışqa:

- Hə, əgər bu Fil doğrudan da mənim ərimdisə...- .onda gerek mən onu torpağa tapşırım. Bu mənim borcumdur. Deməli, belə çıxır ki, indi mən bütün öm-rüm boyu oturub qəbr qazmalıyam ki, Fili basdıra bi-lim!..

Hörmətli oxucu, görəsən səfəh-səfəh adamlar və balaca-balaca məmləkətlər nədən həmişə qarışqa kimi, filə ərə getməyə can atırlar?.. Nəticə-də isə, it kimi peşiman oluban başlarına döyə-döyə qalırlar?.. Yəqin bu da bir sirri-Xudadı!..

P.S. Xahiş edirəm, yazıda eyham və siyasi çalar-malar axtarmayın!..

Dünən ADP İdarə Heyətinin növbəti toplantısı keçirilib. Partiyanın mətbuat xid-mətindən "Hurriyyət"ə verilən məlumata əsa-sən, toplantı iştirakçıları ilk növbədə BMT-nin Beynəlxalq Məhkəməsi-nin Ermənistanın Azər-baycana qarşı iddiası ilə bağlı çıxardığı qərarı müzakirə edib.

ADP-dən Azərbaycan əleyhinə qərarlara reaksiya

Partiya hesab edir ki, buna ölkəmizdə insan hüquq və azadlıqlarının pozulması bəhanə verir

İdarə Heyəti Beynəlxalq Məhkə-mənin Ermənistan tərəfindən irəli sürülən 10 tələbdən yalnız üçü ilə bağlı qərar qəbul etməsini, 7 tələbin isə rədd edilməsini məmnunluqla vurğulayıb. Qeyd edilib ki, bu qərar Azərbaycanın Qarabağ üzərində suverenliyinin bir daha təsdiqi kimi dəyərləndirilməlidir. Qərarda 19 sentyabr lokal xarakterli antiterror əməliyyatından sonra Qarabağı tərk etmiş və geriye qayıtmaq istəyən, o cümlədən Qarabağda qalan və Er-mənistanı geri qayıtmaq istəyən ermənilərə güc tətbiqindən yayınma, erməni əhalisindən olan şəxslərin, qeydiyyatının, mülkiyyət və şəxsi-yətə aid sənədlərinin saxlanması təmin etmək və bu barədə 8 həftə ərzində hesabat vermək tələblərinin irəli sürülməsini nəzərə alan İdarə Heyəti Azərbaycan hökumətindən yalnız 1988-ci ilə qədər Qarabağda yaşamış ermənilərin qayıtmasını tə-min etməyi, restitusiya siyasəti aparmaqla Qarabağın əsl mülk sa-hiblərini müəyyənləşdirməyi, konk-ret cinayətlərdə iştirak etmiş erməni-lərin məsuliyyətə cəlb edilməsini, millətlərarası ədavəti və düşmənçili-yi təbliğ edən, Azərbaycanın müstə-qilliyi və suverenliyinə qarşı olan eləcə də, Azərbaycan xalqının tari-xini təhrif edən və Azərbaycan dövlə-tinin razılığı olmadan özbaşına ti-kilmiş tikillilərin ləğv edilməsini tələb edib.

İdarə Heyəti 16 noyabrda ABŞ Konqresində keçirilən dinləmələr zamanı Dövlət Departamentinin dip-lomatı, dövlət katibinin Avropa və Avrasiya məsələləri üzrə köməkçisi J.Obaynın ölkəmiz əleyhinə səsləndirdiyi bəyanata münasibət bildi-rib. Partiya rəsmiləri ABŞ rəsmisinin guya Azərbaycanın keçirdiyi son an-titerror əməliyyatından sonra 100 mindən artıq erməni əsilli insanın köçə məruz qoyulması, Laçın dəhli-zinin bağlanması nəticəsində Qara-

bağ ermənilərinin "stress və xəstə-liliklər" tapması barədə absurd fikirləri qətiyyətlə rədd edib və bu cür bə-yantların reallığı əks etdirmədiyini, ikili standartlardan irəli gəldiyini, ABŞ-la olan strateji əməkdaşlığın, qarşılıqlı münasibətlərin ruhuna zidd olduğunu, bölgədə sülhün, təhlükə-sizliyin pozulmasına, separatizmin, revansizmin kövrəklənməsinə xidmət etdiyini bildirib və ABŞ rəsmiləri-ni beynəlxalq normaların çərçivəsini aşan bu cür ultimativ bəyanatlardan çəkinməyə çağırıb.

Qeyd edilib ki, ölkəmiz əleyhinə bu cür bəyanatların səslənməsi fo-nunda münasibətlərin pozulmasına xidmət edən faktorların arxasında ikili standartlarla yanaşı, Rusiya və İranın bölgədə təsir gücünün qalma-sına Azərbaycanın loyallıq göstər-məsi, rus ordusunun "sülhməramlı" adı ilə ərazilərimizdə qalması, ölkə-də "beşinci kolonun" güclənməsi, insan hüquq və azadlıqlarının gö-zərdi edilməsi də ABŞ-ın ölkəmizə qarşı neqativ münasibətinin forma-laşmasına stimül verən amillərdən-dir.

İdarə Heyəti son vaxtlar Qərbdə Azərbaycan əleyhinə qəbul edilən qərarların qəbul edilməsinə həm də ölkənin daxili həyatında hökm sürən yanlış idarəetmənin, korrupsiya və rüşvətxorluğun artan xətt üzrə inki-şafının, hakimiyyət bölgüsündəki qeyri-tarazlığın, söz, mətbuat azad-lığının məhdudlaşdırılmasının, insan hüquq və azadlıqlarının pozulması-nın, milli gəlirin ədalətsiz bölgüsü-nün, kadr siyasətindəki proteksio-nizmin bəhanə verdiyini bildirib və hakimiyyəti konstitusiyaya və beynəlxalq öhdəliklərlə üzünə götürdüyü vəzifələri vicdanla yerinə yetirməyə, sivil dünyada gedən proseslərə uy-ğun, ölkə həyatının sosial, iqtisadi, siyasi, demokratik və mədəni ritmini qorumağa çağırıb.

İdarə Heyəti hakimiyyəti ayrı-ay-

rı dövrlərdə Çar Rusiyası və SSRİ tərəfindən ölkəmizin tarixi əraziləri-nin, xalqımızın iradəsinə zidd ola-raq, Qafqazda izlədiyi siyasi oyun-dan dolayı Ermənistanı verilməsi ilə bağlı qeyri-qanuni, ədalətsiz qərar-larının ləğv edilməsi ilə bağlı özünü SSRİ-nin varisi elan etmiş Rusiya Federasiyası qarşısında həmin qə-rarların ləğvi məsələsini qaldırmağa çağırıb.

İdarə Heyəti İsrailə Fələstin ara-sında davam edən və getdikcə daha anansız xarakter kəsb edən, hər gün yeni günahsız qurbanlar alan, bölgədə humanitar fəlakət yaşadan, başladığı Yaxın Şərq çərçivəsindən daha çox kənara sıçramaqla üçüncü dünya müharibəsinə yol açmaq eh-timalı olan müharibədən ciddi nara-hat olduğunu bildirib. Partiya rəsmi-ləri bu müharibənin HƏMAS tərəfin-dən başladıldığını, bu qanlı olaylar-da onun əlinin olduğunu qeyd etmkle, sonrakı dövrdə İsrail haki-miyyətinin, xüsusilə Baş Nazir Ne-tanyahunun on minlərlə günahsız fələstinlinin faciə şəkildə məhv edil-məsini izləyən siyasət yürütməsini insanlığa sığmayan davranış kimi dəyərləndirib və bu əməlinə görə onun məsuliyyətə cəlb edilməsinin vacibliyini diqqətə çatdırıb.

İdarə Heyəti Azərbaycanla Er-mənistan arasında dayanıqlı sülhün əldə edilməsi üçün müxtəlif platfor-malarda səylərin davam etdirilməsi-nə baxmayaraq Ermənistan hakmi-yətinin oynadığı ikili oyunlar, yeni-dən silahlanmaya cəhdlər, revansist qüvvələrin, Qərb dünyasında kök salan erməni lobbisinin göstərdiyi təsir nəticəsində sülhlə bağlı sazişin uzanmasından narahat olduğunu bildirib və Paşinyan hakimiyyətini üçtərəfli sazişlə üzünə götürüyü öhdəlikləri yerinə yetirməyə səslə-yib.

Hazırladı: KƏNAN

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

**Azərbaycan Respublikasının dünya
birliyinə integrasiyası, region ölkələri və
digər dövlətlərlə, beynəlxalq əşkilatlarla
əməkdaşlığının inkişaf etdirilməsi**

Dünya ölkələri tranzit marşrutları uğrunda rəqabətə girişiblər. Çünki gələcəyin dünyası ticarət yollarının şah damarlarını təşkil edən tranzit marşrutları üzərindən şkillənəcək. Tranzit ölkəsi kimi Ermənistan da iddialarını bəyan edib. Eləcə də rəsmi İrəvan bölgəni alovlandıraraq "barıt cəlləyi" rolunu oynamaq həvəsindən vaz keçməyib. Əlbəttə ki, arxa planda duran himayəçiləri ilə birgə.

Öncə İrəvanın tranzit ölkə rolunda çıxış etmək cəhdlərinə nəzər salaq. Azərbaycan artıq bu müstəvidə öz yerini çoxdan tutub, mövqelərini də bərkitməkdədir. Bakı-Ankara tandeminin irəli sürdüyü və gerçəkləşməsi üçün əmək sərf etdiyi Zəngəzur dəhlizinə Ermənistanın simasında manevr törədildi, layihə arxa planda İrəvanın himayəçisi rolunda çıxış edən qüvvələrin qərarına təşəbbüs gəldi və bu dəhlizin İrandan keçməsi qərarlaşdırıldı. Alternativ dəhliz "Araz dəhlizi" adlandırıldı. Elə bu məqamda xəyalında özünü dünyanın mərkəzi olmasına namizəd hesab edən İrəvan "Dünyanın kəsişməsi" layihəsini üzə çıxardı.

Əlbəttə, "Araz dəhlizi"nin baş tutacağı təqdirdə "dalan" durumuna düşəcək İrəvan bir yol tapmağa çalışır. Belə ki, 26-27 oktyabr 2023-cü il tarixlərində Tiflisdə keçirilən "İpək Yolu Forumu"na Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan "əlidolu" getdi və "Dünyanın kəsişməsi" layihəsini təqdim etdi. Hansı ki, sözügedən layihədə "Dünyanın kəsişməsi" layihəsi fonunda "dünyanın mərkəzi" kimi Ermənistan göstərilir və əsas tranzit marşrutları orada kəsişir.

Çoxları bu layihəni realılıqda heç bir əsası olmayan iddialı arzular kimi qəbul etdilər. Amma burada əsas nüans budur ki, tranzit marşrutlarını hansı geosiyasi qüvvələr sürüyə-sürüyə İrəvanın nəzarəti-də "erməni yol ayrıcına" gətirəcək. Həm də o İrəvanın ki, qonşuları ilə qarşıdurma ucbatından "özünü blokada" vəziyyətinə salıb.

Və birdən "erməniyönül cəngavər" özünü biruzə verdi. ABŞ dövlət katibinin Avropa və Avrasiya məsələləri üzrə köməkçisi Ceyms O'Brayen Zəngəzur dəhlizi məsələsini müzakirə edərkən bunları ifadə etdi: "İstənilən dəhliz yalnız Ermənistanın razılığı ilə yaradılmalıdır ki, bu da müəyyən mallara çıxışı təmin edəcəyi üçün region ölkələri və bazarlarda tranzit bumuna gətirib çıxaracaq. Hər hansı başqa yolla, gücdən istifadə etməklə və ya İranın iştirakı ilə yaradılan nəqliyyat dəhlizi qərarlı cavabla qarşılaşacaq".

O'Brayen faktiki olaraq demiş oldu ki, Ermənistan Zəngəzur dəhlizinin açılmasını ləngidirsə də, ABŞ Azərbaycanın Zəngəzur dəhlizinin İrəvan və onun "sponsorları"nın iştirakı olmadan İrandan keçməklə təminatı planlarına qarşıdır. Fikrimizcə, ABŞ-ın Zəngəzur dəhlizinə nə-

gəzür da sovet hakimiyyəti tərəfindən Azərbaycanın əsas ərazisi ilə Naxçıvanı bir-birindən quru yolu ilə ayırmaqdan ötrü qondarma Ermənistanla peşkeş edildi. Yəni "kürd koridoru" ilə "erməni koridoru"nun hədəfi eynidir. Belə görünür ki, Amerikayönlü Kürdüstanla Fransa-yönümlü Ermənistan əməkdaşlıq içindədirlər. Sadəcə, İrəvan zamanını və onu bəsləyən qardaşı İranı küreyindən bıçaqlamaq şərəfinə nail olmaq fürsətini gözləyir.

Məlumat üçün qeyd edək ki, Yaxın Şərqdə Stalinq SSRİ-nin iştirakı ilə İsrail yaranmazdan bir qədər əvvəl həmin SSRİ 1945-ci ilin dekabrında Cənubi Azərbaycanda paytaxtı Təbriz olan "Azərbaycan Demokratik Respublikası", 1946-cı ilin yan-

bəlkə də artıq bunun vədini alıblar. Üstəlik, ola bilsin ki, o, artıq son xəritələrdə - Araz çayı boyunca Ermənistanla sərhəddə doğru uzanan və Arazın şimal sahilində Ermənistanın səranamıdakı Zəngəzurda "bağlamağa" çalışacağıları ərazilərdə göstərilir. Yəni "Yeni Mehabad Respublikası" İranın istəyi və iştirakı ilə Arazın cənub sahilində boyuncaya salınan "alternativ" Zəngəzur dəhlizini də kəsə bilər.

Əlbəttə, bunlar ehtimallardır. ABŞ-ın İraqı işğal etməsindən və Suriyadakı vətəndaş müharibəsindən sonra Vaşinqtonun dəstəyi ilə muxtar İraq Kürdüstanı yarandı və üstəlik də hələ rəsmiləşdirilməmiş, lakin kürd ekstremistlərinin Suriyanın ərazilərində nəzarət etdiyi Suriya Kürdüstanı da var.

Yeri gəlmişkən, görünür ABŞ-ın Suriya Kürdüstanı planının işə salınmaq perspektivi dəqiqləşdiyindən Bəşər Əsədin də "qələmi qırıldı". Elə bu səbəbdən neçə illərdir ki, Bəşər Əsədi başqa alternativlə əvəz etməyə hazır olmadığını deyən Fransa qəfilən Bəşər Əsəd və onun qardaşı Mahir Əsədin 2013-cü ildə mülki şəxslərə qarşı kimyəvi silahdan istifadə edilməsi ilə bağlı həbsinə order verir. Beləliklə, Fransa da ABŞ-ın oyununun içindədir. Suriya rejimini işğalçı Ermənistanın iştirakı ilə "dəhlizlər" üçün "emal edir-

mexanizmi, həm də Əsədin əsas müttəfiqi Tehrana və digər geosiyasi qüvvələrə "böyük müharibə" baş verəcəyi təqdirdə Fransanın İranı "tərk edəcəyinə" dair "signal" sayıla bilər. Lakin Paris Suriyadakı təsirdən tam vaz keçmir, bunu Akop Arşakyanın Dəməşqə "Əsədin həbsinə order verilməsi" ilə eyni vaxta təsadüf edən səfəri sübut edir.

İndi isə gələk Ermənistanın "silah cənnəti"ne çevrilmək tendensiyasına. Məlum olduğu kimi, 12 noyabr 2023-cü ildə fransız "Acmat" şirkətinin istehsalı olan Fransız "Bastion" zirehli texnikası və onların komponentləri Poti limanına daxil oldu. Hərbi yükü göndərən Fransanın "ARQUUS" şirkəti idi.

Ekspertlər bildirdilər ki, fransız silahları Ruminianın Konstansa limanından Potiyə daşınıb. Gürcü rəsmiləri hər bir ölkənin özünümüdafiə hüququnun olduğunu bildirərək, məsələdən yan keçdilər. Bu halda nə baş verir? Gürcüstan Cənubi Qafqazda sülhə kömək etməyəcək silahların tranzitinə niyə icazə verdi? Bu, Gürcüstan hakimiyyətinin Aİ-yə üzvlük xətrinə Fransaya "sədaqət andı" idimi? Yəni Gürcüstan Abxaziyani erməniləşdirən "hay separatizmi"ne Aİ-yə üzvlük xətrinə yenildimi? Belədirsə, şantajın ardı gələcək. Kiyevi Rusiya qarşısında diz çökməyə vadar edən Qərb Gür-

Azərbaycana qarşı böyük plan

Ermənistanın müəllifi olduğu "dünyanın kəsişməsi" layihəsinin arxasında hansı güclər dayanır?

zarətin Rusiyanın əlinə keçməsinə yol verməmək nüansı da var.

Belə görünür ki, İrəvan müəllifi olduğu "dünyanın kəsişməsi" ilə yaradılan yeni global layihəyə "oturur". Ona ABŞ-ın başında gəldiyi global oyunçuların maraqları naminə Avrasiyanı sözün əsl mənasında "kəsmək" həvalə olunub. Bu "kəşimənin" konturları gözümüzün qabağında cızılır.

İllərdir internet məkanında "Böyük Ortadoğu Projesi" haqda məlumatlar yayılır. Eləcə də ABŞ-ın İraq Kürdüstanı ilə Suriyanın kürdlərin üstünlük təşkil etdiyi ərazilərdən dəhliz açmaq ideyası da aktualdır və İsrailin Qəzzadakı son əməliyyatları da göstərir ki, plan həyata keçirilmə fəzasındadır. Bu dəhlizə 1946-cı ildə mövcud olmuş Mahabad Respublikasının əhatə etdiyi əraziləri də qatmaq planı qüvvədədir və öz növbəsini gözləyir.

Qeyd edək ki, ABŞ-ın sözügedən dəhliz planı İran hakimiyyətinin öz sərhədlərindən İraq və Suriya vasitəsilə Aralıq dənizinə qədər qurduğu dəhlizə ziddir.

Yeri gəlmişkən, masa üzərindəki "Mahabad planı" daxilindəki ərazilər Güney Azərbaycanla Türkiyənin arasında bölücü bufer zona yaradır ki, böyük ehtimalla ABŞ İranın dağılması variantında Güney Azərbaycanla Türkiyənin arasını kəsən geosiyasi dəhliz formalaşdırmaq məqsədini güdür. Hədəf Şimal Azərbaycan, Güney Azərbaycan və Türkiyənin arada manevr olmadan bütöv ərazilər üzərindən birləşməsinə əngəlləməkdir. Necə ki, bu məqsədlə Ermənistan yaradıldı və Zən-

varında isə başqa bir dövlət - "kürd xalq cümhuriyyəti", mərkəzi Mehabad (İranın Qərbi Azərbaycan əyalətində kürdlərin yaşadığı şəhər) ilə tarixə "Mehabad Respublikası" adı ilə keçən qısaömürlü dövlətləri yaratmışdı. "Mehabad Respublikası"nın sərhədləri çox qəribə idi. Sərhəd xətti Mehaddan şimaldan, Türkiyə ilə sərhəd boyunca Araks çayına qədər dar bir zolaqla gedirdi. Üstəlik, hətta kürdlərin olmadığı Türkiyə ilə həmsərhəd Azərbaycan kəndləri də "Mehabad Respublikası"na daxil edilmişdi. Beləliklə, "sovetiyönü" Güney Azərbaycan Türkiyə ilə ümumi sərhəddən süni şəkildə məhrum edilmişdi.

Stalinin Ermənistan SSR-yə keçən Zəngəzurla həm Azərbaycan SSR-i, həm də Araz çayının şimalında türk dünyasını parçaladı, "Mehabad Respublikası" ilə isə Cənubi Azərbaycanı Türkiyədən süni şəkildə ayırdı. Amma Stalin İranın şimalını öz nəzarəti altında saxlaya bilmədi. Sovet qoşunları ABŞ və Böyük Britaniyanın təzyiqi ilə ölkədən çıxarıldı və 1946-cı ilin dekabrında həm "Azərbaycan Demokratik Respublikası", həm də "Kürd Xalq Cümhuriyyəti" süqut etdi. Olanlara baxmayaraq, kürdlərin daxilində hələ də "Mehabad Respublikası" ilə bağlı xatirələr var. Və bu gün bir tərəfdən ABŞ ilə İsrailin İranla müharibəsi baş tutarsa, gözlənilən müharibə fonunda İrandakı kürd separatçıları onun dirçelişi arzusundadırlar və

lə". Ermənistan parlamentinin sədr müavini Akop Arşakyanın Suriyaya son səfəri bu qəbildən olub. Belə ki, Suriya prezidenti Bəşər Əsədlə görüşüb və ona həmin "dünyanın kəsişməsi"ni təqdim edib.

Belə bir sual yaranır - "hay dünya kəsişməsi" öz ərazilərinə nəzarət etməyən Bəşər Əsədin nəyinə lazımdır? Ola bilsin ki, bu gün onlar Əsədi "sındıraraq" İranla müttəfiqlikdən imtina etməyə və Amerikanın planlarını dəstəkləməyə inandırmağa çalışırlar. İrəvan isə Suriya hakimiyyətinə təzyiq göstərməklə, belə demək mümkündürsə, "yaxşı təhqiqatçı" kimi çıxış edir.

Ancaq "pis müstəntiqlər" də var. Bu yaxınlarda Ermənistanın "əsas himayədarı" olan Fransa 2013-cü ildə mülki şəxslərə qarşı kimyəvi silahdan istifadə ittihamı ilə bağlı Suriya prezidenti Bəşər Əsəd və onun qardaşı Mahir Əsədin həbsinə order verib. Bu əmr həm Dəməşqə təzyiq

cüstanın da ərazi bütövlüyünün dərdində deyil.

Bundan başqa da, Ermənistan silah tədarükü Cənubi Qafqazda yeni genişmiqyaslı müharibənin alovlanması riskini kəskin şəkildə artırır ki, bu da Rusiyanın regiondan "geri çəkilməsi" fonunda açıq-aydın öz üzərinə götürən Fransanın təhriki ilə alovlanma bilər. Xarici dəstəyi küreyində hiss edən Ermənistan hakimiyyəti artıq qonşuları ilə sülh yolu ilə nizamlanmaya və özge ərazilərinə iddialardan əl çəkməyə tələsmir. Bu o deməkdir ki, regionda "böyük müharibə" ehtimalı artır.

Hər şeyə baxmayaraq, Gürcüstanın Ermənistan üçün silah tranziti rolunu oynaması başqa mətləblərdən də xəbərdar verə bilər. Məlumdur ki, Rusiyanın və İranın da silaha ehtiyacı var, ələlxüsus da bütün ölkələrin hərətəfli silahlanmaya gətirdiyi dönmədə. Böyük ehtimalla Gürcüstan ərazisindən Ermənistanla ötürülən silahlar yalnızca 2 milyonluq dövlətçik üçün nəzərdə tutulmayıb. İran da dəfələrlə hərbi texnika təchizatı üçün Rusiyaya ağır açib. İstisna deyil ki, Fransanın ötürdüyü silahlar biznes çərçivəsində İranla və Rusiyaya göndərilmək üçün nəzərdə tutulub. Yəni üzde hər hansı gəlirlərin baş verməsindən asılı olmayaraq, silah biznesi hər zaman öz dövrüyündədir. Burada da ne şəxsi, ne siyasi heç bir qəbahət yoxdur, burada yalnız biznes öz sözünü deyir. Silah şirkətləri dövlətə bağlı görünərsə də, belə deyil. Silah biznesi şəxsi əllərdə cəmlənib. Biznes olan yerde qalan şeylər arxa planda qalır.

Ülviyyə ŞÜKÜROVA

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

**Azərbaycanın dövlətçilik tarixinin,
milli adət-ənənələrinin, elm və
mədəniyyətinin təbliği**

Firuz HAŞİMOV

Qərinelərin, əsrlərin min sarsıntılarından sağ-salamat çıxmış onlarla sənətkarın səyi-zəhməti sayəsində nəsillərdin nəsillərə verilmiş bir havanı müasir yaramaz murdarlayanda dözmək olmur. Bizim milli mədəniyyətə, ələlxusus musiqi sərvətimizə, fəxri adlara layiq görülmüş naqisələr, bilmədikləri mətləblər barədə ağızlarına gələni deyən "...şünaslar" qədr ziyan vuran ikinci qüvvə tapmaq çətin məsələdir.

Ramiz Mehdiyev, Fatma Abdullazadə kimi "vətnpərvər" məmurların himayəsi altında xalqımıza xor baxan mədəniyyət dəlləlləri bir qərinə ərzində elə pəstahlardan çıxdılar ki, indi də danışmaq olmur. Bu, çoxunun sezə bilmədiyi məkrli qəsd idi. Hər xalq mahnısı, hər hava millətin mənəvi dünyasını qoruyan siperdir. Üliyyəyə yüksəlmiş qədim xalq mahnısına heç bir sənətkar əl vurmağa cürət etməyib. Maraqlı burasıdır ki, çar hökuməti dövründə bizim nə orta, nə ali incəsənət məktəbimiz yox idi, şərq musiqisinin öyrənilməsi ilə ya almanlar, ya da ingilislər məşğul idilər.

Farabilər, Urməvilər, Marağilər dövrü arxada qalmışdı. Milli musiqimizi məhvədən, unudulmaqdan qeyrətli sənətkarlar qorudular. İş bərkə düşəndə Nəvvabın əsərinə isnad edirik, amma unuduruq ki, nəhəng musiqi ümmanımızın yanında o sısqə bulaq idi. Muğamımı-

zın faciəsi onda idi ki, XX əsrin 20-50-ci illərində kommunist inkvizisiyasının tüğyan etdiyi dövrdə bu da unuduldu. Üzeyir bəy demək olar ki, meydanda tək qalmışdı. Bizim "tədqiqatçılar" nədənsə 20-30-cu illərdə doğma komsomolçuların, xalq sənətkarlarının, ələlxusus muğam ifaçılarının başlarına nə oyunların gətirdiklərini yazmaq istəmirlər. Utanırlar, çünki muğam ifaçılarını lağa qoyan, onlara feodalizm dövrünün mədədahi deyən, indiki "vətnpərvərlər" ata və babaları idi. Kitab Palatasının ləğv edilməsi də bir məqsədə qulluq edirdi, yetişən nəsil kommunist rejimindən hər cürə ənəm almış, amma xalqa əsl vətnpərvər kimi sınırmış, adları dərsləklərə salınmış "korifeylərin" əsl simasını bilməməli idi. Arxivlər möhürlü, lazımı qovluqların çoxu Moskvaya aparılıb, bəziləri burada məhv edilib. Müşfiqi keçə qiymətinə satanın, Hüseyn Cavidə xalq düşməni deyənlərin xəlləfləri rahat nəfəs alırlar. Bu bəcəhənnə, yənu üsuli-idarə onların kəfə baxması üçün hər şəraiti yaradıb. Bu o demək idi ki, siz də sələfləriniz kimi satqın, ikiüzlü olun, firavan həyat görəcəksiniz. Görülər də... Məxləs, məramımızdan yayınmıyaq, biz axı muğamımızdan danışırıq.

Vacib bir ricət

Avropada, Rusiyada olan kimi bizdə də elə kübar (yəni əmir, vali, xan, bəylər bəyi) yox idi ki, tabeliyində sazəndələr, ad qazanmış xanəndə olmasın. Hökmdar saraylarında musiqiçilər bilavasitə nağaraxana rəhbərinə tabe idilər.

Müasir insanların öz sələfləri barədə təsəvvürləri çox bəsitdir. Qəsəbə və şəhərlərdə o gənc yox idi ki, məhəllə mollaxanasında, adi mədrəsədə sanballı təhsil almasın. Əksəriyyəti də fars dili bir yana, ərəb dilini də mükəmməl bilirdi. Niyə etiraf etmirik ki, kübar məclisində yeri gəldi-gəlmədi fars dilində danışmaq Firdovsi-dən, Hafizdən, Sədidən tez-tez kəlamlar dilə gətirmək savadlılıq, ağayanaqlıq əlaməti sayılırdı. Niyə etiraf etmirik ki, Cabbar Qaryağdıya qədər bütün muğam ifaçıları ancaq və ancaq fars dilində yazılmış qəzəlləri oxuyardılar. Cabbar

əlaqələndirir. Belə başabəla alimin məntiqi ilə yanaşsaq, onda "Zirəfkənd" muğamını zürafə ilə bağlamaq lazımdır. "Cici-bacıların" köməyi ilə telekanala çıxarılmış "bilici" bir neçə verilişdən sonra özünü tam sərbəst hiss edir, ağzına nə gəldi üyüdüb tökür, həyasızlıq o yerə çatıb ki, min ildən çox yaşı olan bir musiqi abidəsinin müasirləşdirilməsini vacib sayır. Bəzilərinə başa salmaq olmur ki, 600 xalça çeşnisi, muğam, tükənməz təbii sərvət Allah-taalanın Azərbaycana lütfüdür. Dəfələrlə yazmışam ki, mənəvi sərvətlərimizdən danışmaqdan əvvəl dəstəmaz

lərlə yazmışam, məhəl qoyan yoxdur. Bir neçə il bundan əvvəl Rəşetov soyadlı bir rus gədəsi bizim kütlüyümüzdən istifadə edərək "Heyratı"ımızı şikəst etdi. Bütün tədbirlərdə hərbi orkestr bu qədim havanı şikəst halda ifa edir, hamı da bunu görür, eşidir, hamı da susur. Bir kişi tapılmadı ki, desin, ay namərdlər, axı bu misilsiz hava bəstələyəndə bu Rəşetov vələdüzinin heç xalqı da tarix səhnəsinə ayaq basmamışdı. Burada nöqtəni qoymaq istəyirdim ki, qulağımda sədəyi-qaibənə eşidildi, Üzeyir bəy kimi bir dahinin əsərlərinin başına oyun açırlarsa, onun 16

Allahın Azərbaycan xalqına lütfü...

Muğamdan danışmazdan əvvəl dəstəmaz almaq lazımdır

almaq lazımdır. "Motal vətnpərvərliyi" hisslərindən tamam uzağam, xoşbəxtəm ki simfonik musiqini başa düşürəm, yaxşı fonotekam var. Bununla belə, bütün şərqdə ərəsi-musiqi (musiqinin gəlini) kimi tanıyan "Bayatı-Şirazımı" dünya musiqisinin tacı hesab edirem. Tac Mahal türbəsi, bizim muğam, Şeyx Səfi xalçası, Təbriz miniatürləri... Şərqin nur saçan inciləri. Telekanallarda dil boğaza qoymayanlara tövsiyəm budur ki, "Hürriyyət" qəzetinin bu ilki 41-ci sayında əməkdar artist Fərqanə xanım Qasımovanın dərc edilmiş fikirlərini diqqətlə oxusunlar. Muğam barədə danışanda da belə danışarlar. Mən şəxsən qürur hissi duyduq, nə yaxşı ki, vətnimizdə belə sənətkarlar, zər qədrini bilən zərgərlər yetişib.

Telekanalda çıxıb bihədə yerə nüsxəbəndlik edənlərə bir məsləhətim də var, müasir olduğumuz gözəl bəstəkarların əsərlərinə müdaxiləyə reaksiya vermirsinizsə, heç olmasa, millətin musiqi şəhadətnaməsi sayılan əsərləri qoruyun. Dəfə-

ələri ifa olunmursa orada "Heyratının" qeyrətini çəkənləri axtarmaq avamlıqdır.

P.S Bir-iki qotur şeir çap etdirib, üç-dörd dəfə telekanala çıxan düşünür ki, o, bundan sonra muğam barədə nə istəsə deyə bilər. 60 ildir mədəniyyətimizin müxtəlif sahələrində tədqiqat aparıram. Çoxdan müəyyən etmişdim ki, bizim doğma muğam aləmində yüzə qədər dəsgah, şöbə və guşə ya unudulub, itib, ya da ifa olunmur. Onların əksəriyyətinin adlarını müəyyən etmişəm. Mən Tac Mahal türbəsinin adını bihədə yerə çək-məmişəm. Dünya memarlığının bu nadir incisinin müəllifləri, onun layihəsini çəkənlər Ustad Əhməd, Ustad Həmid adlı bizim soydaşlar olublar. Bu barədə "Ponarama" jurnalı 1971-ci ildə xəbər vermişdi. Nəsillər arasında estafetin qırılması bizə baha başa gəldi. Belə ki, hər yetən bu mövzuya əl uzatmasa yaxşıdır.

Meşə təsərrüfatında milyonlarla yeyinti faktı

Hər il odun satışından əldə olunan 156 milyon manat kimlərin cibinə gedir?

Torpaqlarımızın işğal altında olduğu son 30 ildə düşmənin dəyirmanına su tökən, öz maddi maraqlarını dövlətin maraqlarından üstün tutanlar, "ara qarışib, məssəb itib", "balığı bulanlıq suda tutarlar" deyənlər, prezidentin etimadından, onlara olan etibarından sui-istifadə edənlər, bir sözlə, dövlətin əmlakını mənimsəyənlər də az olmadı. Onlardan barmaq sayı bir neçəsi qanun qarşısında cəzalandırılsa da, çoxları libasını dəyişərək, bu gün də heç nədən xəbərsiz kimi vəzifə başındadırlar və dövlət əmlakını mənimsəməklə-talamaqla məşğuldurlar.

Çox təəssüflər olsun, belələri düşünmürlər ki, dövlətin, prezidentinin yanında olan, 30 ildən sonra torpaqlarını azad edən bu xalq, bu millət bir gün onun ətrafında birləşərək, dövlətin əmlaklarını mənimsəyən, okeanın o tayında özünə malikanələr alan bu məmurların da cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməsinə nail olacaqlar. Tam əminliklə deyirəm, buna heç kimin şübhəsi olmasın.

Hamımız yaxşı bilirik ki, bəzi ucqar kəndlərimizdə hələ də mavi yanacaq yoxdur, əhali yemək-içməyini bişirmək və qızınmaq üçün odundan istifadə edir. Araşdırmamız nəticəsində məlum oldu ki, bir ailə (təsərrüfat) qış aylarında yanacağa olan tələbatını ödəmək üçün ən azı 2 maşın odun almalıdır. Odunun bir maşınını isə 800 manata satırlar. Demək, bir ailə il ərzində təkcə oduna 1600 manat pul xərcləyir.

Araşdırmamız nəticəsində məlum oldu ki, respublika üzrə 954 kənd qazlaşdırılmamışdır. Həmin kəndlərdə hal-hazırda ümumilikdə 97 359 təsərrüfat var. Demək, hər təsərrüfat ildə 1600 manat verib 2 maşın odun alır, bu da (97 359 təsərrüfat X 1600 manata = 156 774.400) 156 milyon manat vəsait deməkdir. Hamımız yaxşı bilirik ki, marketlərdə-hipermarketlərdə odun satılır. Odun, ancaq meşələrdə olur. Hər rayonun da Meşə idarəsi var. Sual yaranır, görəsən, bu odun satışından əldə olunan bu 156 milyon manat vəsaitdən Meşə idarəsinin xəzinəsinə mədaxil edilmir? Edilirsə, nə qədər mədaxil edilir və bu pullar hara xərclənir?

Onu da qabaqcadan qeyd etmək istəyirik ki, Meşə idarələrinin "təbii qırıntı" hesabına əhaliyə pul-

Böyükağa ABDULLAYEV, İqtisadçı ekspert

lu xidmət göstərməsinin nəzərdə tutulduğunu bilir. Burada isə söhbət milyonlardan gedir!...

Görəsən, bu pullardan Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin məlumatı varmı?

Bundan başqa, araşdırmamız

tərəfindən Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinə meşə təsərrüfatı adı altında ayrılmış 29.280.087 manatı hara xərcləmişdir? Bu gün Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin odun satışından bir ildə əldə etdiyi pullar təxminən 156 milyon manat

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi heç vaxt bu kimi faktları təkzib edə bilməz. Deyə bilməz ki, dağ kəndlərində mavi yanacaq var və meşələrdən odun satılır. Nazirliyin yerinə biz desək ki, odun satılır, onda sual yaranır, mavi yanacaq olmayan kəndlərdə 97 359 təsərrüfat nəylə qızınır, nəylə bişir-düşür edirlər?

nəticəsində məlum olmuşdur ki, Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi tərəfindən 2023-cü ilin dövlət büdcəsindən Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinə təxminən 110 milyon manata yaxın pul ayrılmışdır. Bu vəsaitin də (1.384.224,0 manat + 15.496.688,0 manat +12.399.175,0 manat) 29.280.087 manatı təkcə meşə təsərrüfatı adı ilə ayrılmışdır. Bax, maraqlı burasıdır ki, bu pullar hara xərclənmişdir?

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi heç vaxt bu kimi faktları təkzib edə bilməz. Deyə bilməz ki, dağ kəndlərində mavi yanacaq var və meşələrdən odun satılır. Nazirliyin yerinə biz desək ki, odun satılır, onda sual yaranır, mavi yanacaq olmayan kəndlərdə 97 359 təsərrüfat nəylə qızınır, nəylə bişir-düşür edirlər?

Məsələ ondadır ki, meşə idarələri odun satışından milyonlarla manat əldə etdiyi halda, bu gün 2023-cü ilin dövlət büdcəsində Maliyyə Nazirliyi

(155.774.400), 2023-cü ilin dövlət büdcəsində Maliyyə Nazirliyi tərəfindən Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinə meşə təsərrüfatı adı ilə ayrılmış 29.280.087 manat vəsaitdən (155.774.400 : 29.280.087) 5,3 dəfə çoxdur.

Sual yaranır, görəsən, məmurlar bu pullardan birçə manat belə talan elədikləri meşələrin özünə xərcləmişlirmi? Dövlət büdcəsini talan edənlər düşünməsinlər ki, məsuliyyətdən yayınacaqlar. Bu gün hansısa nazirin, hansısa məmurun ona olunan etimaddan bu cür sui-istifadə edərək, vəzifə səlahiyyətlərini aşaraq, vəzifə səlahiyyətlərinin hüdudlarından kənara çıxaraq dövlət əmlakını talaması və dövlət mülkiyyətini mənimsəməsi dövlətin inkişafına təhlükədir. Hesab edirik ki, ilk dəfə azmedia.info.az-da gedən bu məlumatdan sonra məlumatların səhihliyi ilə bağlı aidiyyəti qurumlar tərəfindən araşdırmalara başlanılacaqdır.

Tarix yazan oğullar

Daşa iki qeyrətli Vətən oğlu ölümündən sonra əbədiyaşarlıq qazanıblar. Bu, hər adama nəsis olmayan bir xoşbəxtlikdir.

Belə ki, Lənkəranda olan Kənan Hamil oğlu Axundzadə və Əli Məcid oğlu Mehdişadə 44 günlük haqq savaşımızda 30 il düşməne əsir düşən əzəli-ədədi yurd yerimiz Qarabağ uğrunda son damla qanına qədər döyüşərək, şəhidlik zirvəsinə ucalıblar.

Bəli, canından keçib, torpağı Vətən edənlər heç zaman ölmürlər. Vətən var olduqca onların yeri də ürəklərdə olur, hər dəfə də böyük hörmətlə xalq tərəfindən yad edirlər. Adları Lənkəran elinə şan, şöhrət olan Kənan və Əli kimi!

Ölümü ilə ölməzliyə qovuşan hər iki qəhrəmanın şəhadətə ucalmalarının 3 ilyi münasibətlə anım mərasimləri keçirildi. Rayonun rəhbərləri, ictimaiyyət nümayəndələri, gənclər, şəhid ailələrinin üzvləri hər iki Vətən sevdalısının uyduqları müqəddəs yeri ziyarət etdilər, ehtiram əlaməti olaraq məzarları önünə gül dəstələri düzdülər. Bildirdilər ki, indi bütün millət tərəfindən adları qürurla çəkilən şəhidlər qısa ömür yaşasalar da, şərəfli, qərinələr boyunca örnək sayılan həyat yolu keçdilər.

Lənkəranın Girdəni kəndində boya-başa çatan Kənan Axundzadə üçün Vətən hər şeydən qiymətli idi. Odur ki, onun torpaqlarına təcavüz edən yağıdan qisas alacağı günə hazır durmuşdu. 2020-ci il sentyabrın 27-də başlayan İkinci Qarabağ müharibəsində odlu səngərə atıldığı andan digərlərin kabusuna çevrilib. Həmişə də düşmənlə öndə döyüşüb. Onun kimi qəhrəman oğlanların sayəsində tezliklə Füzuli yağıdan təmizlənilib. Kənanın Xocavəndin azadlığı uğrunda göstərdiyi şücaət dillərdə dastana dönüb. Neçə-neçə döyüşün qalibi olan qəhrəman sonuncu dəfə gözünü qırpmadan səngərdən çıxaraq düşmənin üzərinə yeriyib, onun xeyli sayda canlı qüvvəsini məhv edib. Elə bu an qarşı tərəfdən açılan atəş nəticəsində sağ çiyin nahiyəsindən və sinəsindən güllə yarası olaraq ömrünün ən gözəl çağında - 26 yaşında şəhidlik mərtəbəsinə yüksəlib.

Adını Azərbaycanın yeni tarixinə yazdıran Kənan Axundzadə ölümündən sonra Ali Baş Komandanın sərəncamları ilə 3-cü dərəcəli "Vətənə xidmətə görə" ordeni, "Vətən uğrunda", "Cəsur döyüşçü", Xocavəndin, Füzulinin azadlığına görə medalları ilə təltif olunub.

2001-ci ildə Lənkəranda dünyaya göz açan, qəlbi Vətən eşqi ilə döyünən Azərbaycan Ordusunun Xüsusi Təyinatlı Qüvvələrinin əsgəri Əli Mehdişadə də haqq savaşımızda qanlı-qadali yollar keçib. Hər qarış torpaq uğrunda canından keçməyə hazır olub. Doğma Azərbaycanın müqəddəsliyinə tapınan igid neçə-neçə savaş meydanından üzəg çıxıb. Murovdağın, Cəbrayılın, Füzulinin, Xocavəndin, Şuşanın azadlığı uğrunda əsl qəhrəmanlıq göstərib. Cəbrayıl istiqamətində çiyindən ağır qəlpə yarası alsa da, hospitalda çox qalmaq vicdanına sığışdıra bilməyib. Vətəninə sevgisi onu döyüş meydanına çəkib.

Son dəfə Daşaltı kəndində qana susayan düşməni qanda boğmaqla, özü də elçatmaz, üneytməz ulduzlar dünyasına qovuşub. Beləcə, 19 yaşında könüllərə köç edən Əli Mehdişadə ölümündən sonra dövlət tərəfindən 3-cü dərəcəli "Rəşadət" ordeninə, "Vətən uğrunda", "Şücaətə görə", "Cəsur döyüşçü", Kəlbəcərin, Xocavənd, Şuşanın azadlığı uğrunda medallarına layiq görülüb.

Zəfər ORUCOĞLU,
Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü

Erməni lobbisinin təsiri altında olan ABŞ, Fransa və digər bir sıra Qərb dövlətləri son günlər Azərbaycana qarşı "səlib yürüşü"nə başlayıblar desək, yəqin ki, yanlış olmarıq. Çünki onlar "demokratik dəyərləri" əldə bayraq tutaraq ölkəmizə qarşı istənilən önəmli məsələdə ikilistandardlar sərgiləyirlər. ABŞ Senatının "Ermənistanı Müdafiə Aktı"nı qəbul etməsi bunun bariz sübutu kimi dəyərləndirilməlidir. Qeyd edək ki, sənədə əsasən, ABŞ prezidenti "Azadlığa Dəstək Aktı"na "907-ci düzəliş"in icrasını həyata keçirməkdən imtina etmək hüququndan məhrum edilir. Yəni, sözügedən sənəd Azərbaycana hərbi yardımın qadağan olunmasını nəzərdə tutur.

Azərbaycana münasibətdə bəzi Qərb ölkələrinin və təsisatlarının qərəzli münasibətini tədiqləyən digər fakt isə bugünlərdə ABŞ-ın Nümayəndələr Palatasının Xarici Əlaqələr Komitəsinin Avropa və Avrasiya altkomitəsində "Dağlıq Qarabağın gələcəyi" mövzusunda keçirilən dinləmədir. Bu zaman çıxış edən altkomitənin sədri konqresmen Tom Kin Azərbaycanın Qarabağda güc tətbiq etməsindən məyus olduğunu bildirib. ABŞ dövlət katibinin Avropa və Avrasiya məsələləri üzrə köməkçisi Ceyms O-Brayn isə ölkə administrasiyasının hal-hazırda üç istiqamət üzrə iş gördüyünü vurğulamaqla yanaşı, Qarabağdan çıxan ermənilərin evlərinə maneəsiz dönməsinin mümkünlüyü, o cümlədən onların mülklərinin və mədəniyyətinin qorunmasının bu istiqamətlərdən birincisi olduğunu deyib: "Biz sülhün əldə olunmasında yaxından cəlb olunmuşuq. Sentyabrda bəri Bakı və İrəvana 13 yüksək səviyyəli səfərlər edilib. Biz eyni zamanda, türkiyəli həmkarlarla yaxından çalışırıq. Biz Azərbaycana aydın şəkildə çatdırmışıq ki, biz sülh istiqamətində irəliləyişin şahidi olmayana qədər Azərbaycanla münasibət 19 sentyabr hadisələrindən sonra adi qaydada davam etməyəcək". ABŞ-ın Beynəlxalq İnkişaf Agentliyinin (USAID) rəhbərinin Avropa və Avrasiya bürosu üzrə köməkçisinin müavini Aleksander Sokolovski isə öz növbəsində, Ermənistan dəstəyin və humanitar yardımın artırılması üçün uzunmüddətli dəstəkdən danışib.

Noyabrın 17-də isə BMT-nin Beynəlxalq Məhkəməsi Ermənistanın müraciəti ilə bağlı keçir

diplomatik təmaslar artırılmalı və Azərbaycana yönələn siyasi təzyiqlər neytrallaşdırılmalıdır: "Hesab edirəm ki, Ermənistan beynəlxalq müstəvidə əlverişli gündəm yaradıb Azərbaycana qarşı hərbi hücumlar reallaşdırabilir. Onu da nəzərinizə çatdırım ki, Vaşinqton İranla Azərbaycan arasında Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı memorandumu da hədəf alıb, rəsmi Bakını Tehran və Kremlə birgə hərəkət etdiyi üçün qınayıb. Halbuki, son illərə kimi Ermənistan Rusiya və İranla birgə Azərbaycana qarşı bir cəbhədən çıxış edib, işğal siyasətini davam etdirib. Bu isə ABŞ-ın regional siyasətinə zərbə vururdu. Bundan başqa, o da qeyd olunmalıdır ki, ABŞ Türkiyə və Azərbaycan tandemini hədəf alaraq Ermənistan vasitəsilə

Qərblə Azərbaycan arasında mü

Məhəmməd Əsədullazadə:
"Rəsmi Bakı ABŞ, Fransa və digər Qərb dövlətlərinin qərəzli siyasətinə qarşı ciddi addımlar atmalıdır"

rilən iclasında Azərbaycanın Qarabağın erməni əhalisinin hüquq və azadlıqlarını təmin etməli olması ilə bağlı qərar çıxarıb. Həmin qərarda deyilir ki, Azərbaycan bu il sentyabrın 19-dan sonra Qarabağı tərk etmiş və qayıtmaq istəyən erməni millətindən olan şəxslərin Qarabağa qayıtmasını təmin etməlidir. Bundan əlavə, Qarabağdan getmək istəyən ermənilərin təhlükəsiz və maneəsiz şəkildə keçidi təmin edilməlidir. Həmçinin, qeyd olunur ki, Azərbaycan sentyabrın 19-dan sonra Qarabağda qalan və ya daha sonra geri qayıdanlara qarşı güc tətbiqindən və ya hədə-qorxudan yayınmalıdır. Qərara əsasən, Azərbaycan "İrqi ayrı-seçkiliyin bütün formalarının ləğvi haqqında" Beynəlxalq Konvensiya üzrə üzərinə götürdüyü öhdəliklərə uyğun olaraq, Qarabağın erməni əhalisinin bütün qeydiyyat sənədlərinin, şəxsiyyətini təsdiq edən sənədlərin və xüsusi mül-

Elxan Şahinoğlu:
"ABŞ və bəzi Qərb dairələri Azərbaycana əlavə problemlər yaratmaq istəyirlər"

kiyyət sənədlərinin saxlanması təmin etməlidir. Ölkə 8 həftə ərzində yuxarıda qeyd olunan kateqoriyadan olan ermənilərin hüquqlarının təmin edilməsi və görülən tədbirlər barədə hesabat təqdim etməlidir.

"ABŞ-ın əsas məqsədi Rusiya hərbcilərini Qarabağdan çıxarmaq və onların yerinə öz ordusunu yerləşdirməkdir"

Gördüyünüz kimi, bütün bunlar erməni lobbisinin təsiri altında olan Qərbin ölkəmizə qarşı tətbiq etdiyi ikilistandardın, qeyri-obyektiv, qərəzli münasibətin açıq-aşkar sübutudur. Məsələyə təxminən, bu prizmadan yanaşan Milli Cəbhə Partiyasının sədr müavini, politoloq Məhəmməd Əsədullazadə "Hürriyyət"ə açıqlamasında qeyd edib ki, məhz erməni lobbisinin təsiri ilə keçirilən bu

Nazim Cəfərsəy:
"Azərbaycan olaraq son günlər cərəyan edən prosesləri diqqətdə saxlamaqda və lazımı tədbirləri görməkdə fayda var"

dinləmələr ABŞ-Azərbaycan əlaqələrində ciddi problem yarada bilər: "ABŞ Ermənistanla təzyiq edərək Azərbaycanla sülh müqaviləsinin bağlanması əvəzinə 90-cı illərdə tətbiq etdiyi yanlış siyasəti yenidən təkrarlayır. Halbuki, Azərbaycan öz ərazilərini işğaldan azad etməsəydi, Ermənistan Rusiyanın təsirində olaraq Vaşinqtonun region siyasətində irəliləyiş olmayacaqdı və ABŞ Azərbaycanla əməkdaşlığa önəm verəcəkdə. Bu gün ABŞ Ermənistan vasitəsilə Rusiyanı regiondan çıxarmaq niyyətindədir, lakin unutduğu bir məqam var ki, Azərbaycana qarşı hərəkət etməsi sonda məhz öz geostateji mövqeyinə zərbənin vurulmasıyla nəticələnəcək. Düşünürəm ki, rəsmi Bakı ABŞ, Fransa və digər Qərb dövlətlərinin ölkəmizə tətbiq etdiyi qərəzli siyasətə qarşı ciddi addımlar atmalıdır".

Politoloqun fikrincə, ABŞ-la

Fuad Qəhrəmanlı:
"Qərbin bu mövqeyini dəyişməyin tək yolu bütün dünyadan təcrid edilmiş, gələcəyi çox qaranlıq görünən Rusiyanı buraxıb, Qərbin vasitəçilik etdiyi sülh danışıqlarına dönməkdir"

regionda gərginlik yaratmağı planlaşdırır. Şübhəsiz ki, Vaşinqton strateji səhvə yol verir və regionda izlədiyi siyasət erməni revansizminin "çörəyinin üstünə yağ" sürür. Bu isə sonda Ermənistanı növbəti məğlubiyyətlə üz-üzə qoyacaq".

Milli Cəbhə Partiyasının sədr müavininin sözlərinə görə, Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin mətninə Qarabağdan köçən ermənilərin qayıtmasını özündə ehtiva edən bəndin salınmasına çalışan ABŞ-ın əsas məqsədi Rusiya hərbcilərini Qarabağdan çıxarmaq və onların yerinə öz ordusunu yerləşdirməkdir. Odur ki, Vaşinqton Cənubi Qafqazda yeni bir siyasi nizamı bu istiqamətdə qurmağa çalışır. Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın

sülh danışıqlarında Rusiyanın vasitəçiliyindən imtina etməsi də məhz bununla bağlıdır.

“Elə etməliyik ki, düşmənlərimizin sayı artmasın, sülh sazişi isə düşmənlərimizin arqumentini zəiflədəcək”

100 illik problemi həll etdiyimizi, torpaqlarımızda separatizmə son qoymuduğumuzu vurğulayan və bunun böyük uğur olduğunu deyən “Atlas” Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinoğlu da bu qənaətdədir ki, Ermənistanın Qərbbə yaxınlaşmaq siyasəti Azərbaycan qarşı müxtəlif istiqamətlərdən təzyiqi artırır: “Bilməliydik ki, tarixi qələbəmizi burnu-

dır. Fransız hərbi texnikasının Gürcüstan üzərindən nəql edilməsi bunun nümunələrindəndir. Ermənistanın silahlandırılmasında Gürcüstan yolunun fəallığının artması təhlükəsi çox ciddi şəkildə artır. Çünki ABŞ və Avropa Birliyi Ermənistanı silahlandırmaq üçün yeni qərarlar alırlar. Digər yandan, bugünlərdə Gürcüstan müdafiə naziri Ermənistanə səfər edərək əməkdaşlığı müzakirə edib. Bu məqam da özü özlüyündə ciddi təhlükə signalıdır”. Nazim Cəfəroğlu qeyd edib ki, Azərbaycan olaraq son günlər cərəyan edən prosesləri diqqətdə saxlamaqda və lazımı tədbirləri görməkdə fayda var.

“Münasibətlərin bu yerə gəlməsinin səbəbi heç də gizlin deyil”

və İranın Qərbi Cənubi Qafqaza buraxmamaq üçün yaratdığı “3+2” formatına qoşularaq bu gün anti-Qərb blokunun fəal üzvünə çevrilib. Belə olanda isə Qərb Rusiya ilə müttəfiq kimi davranan Azərbaycana təzyiq etmək üçün yenidən bitmiş Qarabağ məsələsini gündəmə gətirir, Ermənistanə dəstək nümayiş etdirməklə mesaj verir ki, əgər Bakı sülh danışıqlarına qayıtmazsa buna görə ağır bədəl ödəməli olacaq. Yəni, bu gün Qərbin bu mövqeyini dəyişməyin tək yolu bütün dünyadan təcrid edilmiş, gələcəyi çox qaranlıq görünən Rusiyanı buraxıb, Qərbin vasitəçilik etdiyi sülh danışıqlarına dönməkdir. Əgər Azərbaycan bunu edərsə, o zaman Azərbaycanın dünyada Ermənistanın ərazi bütövlüyü üçün təhlükə yaratması barədə bəyanatlar da aradan qalxacaq, təhdid ritorikasının yerini kommunikasiyaların açılması, əldə olunan pozitiv nəticələrin dəyərləndirilməsi alacaq, Qarabağ məsələsini gündəmə gətirmək sülh prosesinə zərbə vurduğu üçün bu səhifə də bir dəfəlik qapanmış olacaq”.

muzdan götürmək istəyənlər olacaq. Müharibə diplomatiya və informasiya sahəsinə keçib. Üstəgəl, Ermənistanın Qərbbə yaxınlaşmaq siyasəti Azərbaycana qarşı müxtəlif istiqamətlərdən təzyiqi artırır. ABŞ və Avropa İttifaqında anti-Azərbaycan açıqlamaların sayı artıb, qanunvericilərə rəsmilər də qoşulub. Həlbuki, Azərbaycanla əməkdaşlığı davam etdirməkdə maraqlı olan Vaşinqton və Brüssel məntiqə ölkəmizlə bağlı ifadələri ehtiyatla seçməli idilər”. Bəzi Qərb dairələrinin Azərbaycana əlavə problemlər yaratmaq istediklərini bildiren politoloq ümid edir ki, bu mürəkkəb dövrü də adlayacağıq: “Sadəcə elə etməliyik ki, düşmənlərimizin sayı artmasın. Sülh sazişi düşmənlərimizin arqumentini zəiflədəcək”.

“Qərb bir yandan Cənubi Qafqazda Azərbaycan əleyhdarı yaşamağı gücləndirir, digər yandan da Gürcüstan ilə Ermənistanı yaxınlaşdırıcı addımlar atır”

Siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, politoloq Nazim Cəfəroğlu isə hesab edir ki, Qərb bir yandan Cənubi Qafqazda Azərbaycan əleyhdarı yaşamağı gücləndirir, digər yandan da Gürcüstan ilə Ermənistanı yaxınlaşdırıcı addımlar atır: “Bu əməkdaşlığın hərbi istiqaməti isə xüsusilə önə çıxmağa başlamış-

sayılan Almaniya Bundestağı isə 2015-ci ildə işğal olunmuş Azərbaycan ərazilərinin azad edilməsi və Ermənistandan gələn qaçqınların geri qayıtması barədə qətnəmə çıxarmışdı. Bəs nə oldu ki, 1 il öncə Patruşevin dediği kimi Ermənistanı Qarabağı Azərbaycan ərazisi kimi tanımağa

“Bakı Rusiya və İranın Qərbi Cənubi Qafqaza buraxmamaq üçün yaratdığı “3+2” formatına qoşularaq anti-Qərb blokunun fəal üzvünə çevrilib”

Azərbaycan hakimiyyətinin mövcud gərginliyi Qərbin erməniperəst mövqeyi ilə izah etmək istədiyini deyən siyasi şərhçi Fuad Qəhrəmanlı bildirib ki, münasibətlərin bu yerə gəlməsinin səbəbi heç də gizlin deyil: “Rusiya Təhlükəsizlik Şurasının katibi Nikolay Patruşevin bu yaxınlarda dedikləri yəqin ki, hələ heç kimin yadından çıxmayıb. O, bir ay öncə demişdi ki, “Qərb Paşinyanı məcbur etdi ki, Qarabağı Azərbaycanın ərazisi kimi tanısin. Bununla da, o, Rusiyanın planlarını pozmuş oldu”. Bu bir etirafıdır ki, bu gün Qarabağda Azərbaycanın dövlət suverenliyinin tanınması Qərbin Paşinyan vasitəsilə ilə Rusiyanın planlarını pozmasının nəticəsidir. O və ondan öncə Vladimir Putin başda olmaqla, digər Rusiya rəsmiləri də dəfələrlə deyiblər ki, əgər belə olmasaydı, Moskva indiki vəziyyətə heç vaxt razı olmazdı. Bu gün həmin Qərblə Azərbaycan arasında getdikcə böyüyən bir gərginlik yaşanır. Azərbaycan hakimiyyəti bu gərginliyi Qərbin erməniperəst mövqeyi ilə izah etmək istəyir. Həmin Qərbin lider dövləti sayılan ABŞ son 20 il ərzində Azərbaycana 420 milyon dollar, Ermənistanə isə 220 milyon dollar hərbi yardım edib. Həmin erməniperəst deyilən Qərbin əsas aparıcı dövləti hesab olunan İngiltərə 44 günlük savaş dövründə BMT Təhlükəsizlik Şurasında Azərbaycan əleyhinə qətnamənin keçməsinin qarşısını alıb və ötən zaman ərzində ölkəmizlə strateji müttəfiq olub. Avropa Birliyinin əsas dövləti

vadar edən Qərb birdən-birə Azərbaycan hakimiyyətinin iddia etdiyi kimi dönüb erməniperəst oldu və Ermənistanə dəstək verməyə başladı? Münasibətlərin bu yerə gəlməsinin səbəbi heç də gizlin deyil.

Bir günlük antiterror əməliyyatından dərhal sonra Qərb dərhal Azərbaycan və Ermənistan arasında danışıqları davam etdirməyi və sülh müqaviləsi bağlamağı təklif etdi. Azərbaycan ilk vaxtlar bu danışıqlara qatılmaqdan imtina edəndən sonra ilkin xəbərdarlıq sənədi kimi Avropa Parlamentinin məlum haqsız qətnaməsi qəbul edildi. Qərbdə ümid edirdilər ki, Azərbaycan bu xəbərdarlıqdan lazımı nəticə çıxarıb yenidən danışıqlar prosesinə dönəcək. Ancaq Bakı Qranada və Brüssel danışıqlarından imtina edəndən sonra Qərb o nəticəyə gəldi ki, Bakı bunu Rusiyanın istəyi ilə edir”.

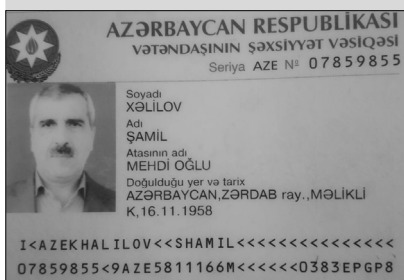
Siyasi şərhçi iddia edir ki, Qərb Rusiyanı Cənubi Qafqazdan çıxarmaq üçün Qarabağ məsələsinin həllindən sonra Azərbaycanla Ermənistan arasında danışıqların davam etməsinə və tezliklə sülh müqaviləsinin imzalanmasına çalışdığı bir vaxtda Bakı açıq-aşkar bu istəyə qarşı çıxmağa başladı: “Gərginliyin əsas səbəbi və Ermənistanə olan dəstəklə Bakıya təzyiq etməyin əsas səbəbi də məhz budur. Bakı əvvəl Qranada, sonra Brüssel, ən axırda da noyabrın 20-də nəzərdə tutulmuş Vaşinqton danışıqlarında iştirakdan imtina etdi. Eyni vaxtda da rus ordusunu Qarabağdan çıxarmağa hazırlaşmadığını da göstərdi. ABŞ Konqresindəki son dinləmələrdə dövlət katibinin köməkçisi Obrayn bu məsələni gündəmə gətirməklə Vaşinqtonun qırmızı xəttini göstərmiş oldu. Bakı həm də Rusiya

Vazeh BƏHRAMOĞLU

“Sahil Babayev 12 aylıq pensiyamı oğurlayıb”

Şamil Xəlilov: “Deyirlər ki, üstündən müəyyən qədər vaxt keçdiyinə görə qaytara bilmərik”

Zərdab rayon sakini Xəlilov Şamil Mehdi oğlu tərəfindən “Hurriyyet” qəzetinin redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi iddia edir ki,

Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi naziri Sahil Babayev vətəndaşlara qarşı çox böyük haqsızlıqlar edir:

“Mən, Xəlilov Şamil Mehdi oğlu, yazaraq sizdən xahiş edirəm ki, problemimi işıqlandırınız.

Məlumat üçün bildirim ki, bir dəfə ürək infarktı, üç dəfə isə beyin infarktı keçirmişəm. Sahil Babayev və işçiləri bütün bu xəstəlikləri heçə sayıb, mənim pensiyamı kəsiblər.

2014-cü ildən 2021-ci ilin yanvarına qədər ikinci qrup əlillik pensiyası almışam. 2021-ci ilin yanvar ayında pensiyamın verilməsi dayandırılıb, 2021-ci ilin dekabrında bərpa edilib. Yəni bir il pensiyamın verilməsi heç bir səbəb olmadan dayandırılıb. Bu 12 ay ərzində məndən 3 000 manat oğurlayıblar.

Bir il dayanmadan hər yerə ərizə yazmışam.

Sahil Babayev prezidentə yalan məlumat verərək bildirir ki, nə qədər pula qənaət ediblər. Axı, mən erməniyə güllə atmamışam, axı mən qazi deyiləm ki, bir illik pensiyamı oğurlayıb yesinlər. Niyə “oğurlayıb” yazıram? Ona görə ki, 12 ay keçəndən sonra xəstə olduğumu etiraf edib, pensiyamı veriblər. Necə olur ki, mənim kimi ağır bir xəstənin pensiyası kəsilir? İndi də deyirlər ki, üstündən müəyyən qədər vaxt keçdiyinə görə qaytara bilmərik.

Siz heç görmüsüz, həmin bu qurum səhvən kiməsə artıq pul versin? Amma necə olursa əskik verə bilir və yaxud da tamamilə oğurlayır. Necə ki, mənim də 12 ayımın pensiyasını oğurlayıblar.

Məhkəməyə vermək, vəkil tutmaq üçün pul lazımdır. Bunları etməyə nə budcəm yol verir, nə də səhhətim. Yəqin, fikirləşiblər ki, onsuz da ölür, pensiyasını bərpa edək, bir-iki aya ölər.

Deməyim odur ki, Sahil Babayev və komandası oğurluqla məşğuldurlar. Sizə yazmaqda məqsədim odur ki, Sahil Babayev bilsin ki, mən ürək xəstəsiyəm. Bütün ərizələrimə cavab yazıblar ki, 6 aydan artıq vaxt keçdiyi üçün aradakı bir ilin pensiyasını verə bilmərik. Hər beyin infarktı keçirəndə mənə Bakının bütün xəstəxanalarında yatırılıblar.

Guya, Sahil Babayevin işçilərinin vaxtında işləməsinin günahı məndədir. Açıq-aşkar demirlər ki, qəzəli şəkildə sənin pensiyanı aramızda bölüb yemişik”.

Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Qarşı tərəfin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

Göyçay rayonu, Potu kənd sakini Abdullayev Elşad Arif oğlu tərəfindən “Hurriyyet”-in redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Qəzetimiz vasitəsilə Prezident İlham Əliyevə və Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevaya müraciət edən şikayətinin məktubunu olduğu kimi dərc edirik:

**“Cənab Prezident!
Hörmətli Birinci vitse-prezident!**
Diqqətinizə çatdırım ki, evimi sələmçi ələ keçirib, iki azyaşlı uşaqla zirzəmidə qalmışam.

Belə ki, mənə pul lazım oldu deyərək 2020-ci ildə Göyçay rayon sakini Famil Xurşud oğlu Həmidovdan sələmə 10 000 manat pul götürdüm. Famil mənə bildirdi ki, bir ilə 10 min əvəzinə 20 min manat verəcəksən. O, evimi alqı-satqı yolu ilə həyat yoldaşının adına keçirib, mənə 10 min manat verdi.

Bir ildən sonra pulu qaytarıb, evimin sənədlərini öz adıma keçirmək istədikdə Famil mənə bildirdi ki, evi sənin adına sənədləşdirmə üçün 50 min manat verməlisən. O, daha sonra mənim öz evimdən çıxarılmışam üçün məhkəməyə müraciət etdi və pul gücünə ailəmlə birlikdə evdən çıxarılmışamıza dair qərar çıxartdıra bildi.

Mən məhkəmələrdə tam sübut etdim ki, Famil Həmidov 10 min manat pulu mənə sələmə verib deyərək, evi onun həyat yoldaşının adına keçirmişəm. Çünki, hamı bilir ki, Göyçay rayonunun Potu kəndində yeni inşa edilmiş 20 sot torpağın içində hər il gəlir gətirən meyvə bağı olan evi 10 min manata qətiyyən almaq olmaz. Təkcə hər il mövsümdə həyətimdəki bağdakı xurma

Göyçay sakini Elşad Abdullayev əvvəlcədən əldə olunan razılaşma əsasında 1 il sonra sələmçiyə 20 min manat qaytarsa da, məhkəmə qərarı ilə evindən çıxarılıb

meyvəsindən 5-6 min manat gəlir əldə etmək olur.

Bird aha qeyd edirəm ki, 2020-ci il tarixdə “əlmiyandı ilə” pul lazım olduğu üçün Famil Həmidovdan sələmə 10 min manat götürüb, evi alqı-satqı yolu ilə onun həyat yoldaşının adına sənədləşdirmişəm. Şərtimiz bir ilə 20 min manat qaytarmaq olub.

Əgər mən həmin evi 2020-ci il tarixdə Famil Həmidova satmışdımsa, nəyə görə 3 il orada ailəmlə birlikdə yaşamışam?! Evdən 20 gün əvvəl çıxarılmışam, hazırda ailəmlə - iki azyaşlı uşağımla birlikdə zirzəmidə yaşayırıq. Bunu sübut edən kommunal ödəniş qəbzələri, qonşular və digər sübutlar var. Həmçinin, Famil Həmidovun sələmi pul verməklə məşğul olmasına dair konkret sübutlar da mövcuddur. Hətta məndən başqa, bir nəfərin də torpaq sahəsini oxşar qaydada əlindən alaraq, özünü külləşdirib. Bütün bunlarla bağlı faktlar məhkəməyə təqdim edilsə də, pul hesabına onların xeyrinə

qərar çıxarıldı.

Famil Həmidov indi mənim evimi 60 min manata satışa çıxarıb. Hüquq mühafizə orqanları Famil Həmidovun sələmçiliklə məşğul olmasını çox asan aşkar edə bilərlər. Dövlət qanunlarında da, İslam dinində də sələmçiliklə məşğul olmaq qadağan edilib. Hazırda ailəmiz göz yaşlı, ürəyi dərddə zirzəmidə yaşayır.

**Cənab Prezident!
Hörmətli Birinci vitse-prezident!**
Sizdən çox-çox xahiş edirəm ki, sələmçiliklə məşğul olub, evimizi qanunsuz yolla ələ keçirmiş Həmidov Famil Xurşud oğlunun barəsində tədbir görülməsinə və bizim evimizin geri qaytarılmasına köməklik göstərsiniz. Xahiş edirəm, imkan verməyin iki azyaşlı uşağım zirzəmidə acınacaqlı vəziyyətdə məhv olsun”.

Hazırladı: Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Qarşı tərəfin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

Dövlət Aqrar İnkişaf Mərkəzi sakinlərə ayrılan vəsaiti mənimsəyir?

Göygöl rayonu, Topalhəsənli kənd sakini Qocayev Ramal Fəxrəddin oğlu tərəfindən Hurriyyet.az saytının redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi iddia edir ki, Göygöl Rayonu Dövlət Aqrar İnkişaf Mərkəzi dövlət tərəfindən ona ayrılan pulu vermir:

“Mən, Qocayev Ramal Fəxrəddin oğlu, yazaraq sizdən xahiş edirəm ki, problemimi işıqlandırınız.

Bizim 1 hektar 46 sot torpaq sahəmiz var. Torpağa təzə çıxarış belə, almışam. Göygöl Rayonu Dövlət Aqrar İnkişaf Mərkəzi dövlət tərəfin-

dən mənə ayrılan taxıl pulumu vermir. May ayından bu yana hər gün məni aldadırlar.

4 dəfə idarəyə getmişəm, hər dəfə məni aldadaraq, “telefon nömrəni ver, əlaqə saxlayacağıq”,- deyirlər. Qeydiyyatata yazan xanım da bildirmişdi ki, uzağı may ayının axırında pulun verəcək. Amma bu günə kimi ala bilməmişəm. Ailəmi əkin-biçin işi görərək dolandırırım. Xahiş edirəm ki, haqqım olanı mənə verməyən qurum haqqında bir tədbir görülsün”.

Məsələ ilə bağlı Göygöl Rayonu Dövlət Aqrar İnkişaf Mərkəzi ilə əlaqə saxlamağa çalışdıq, lakin zənglərimiz cavabsız qaldı.

Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Qarşı tərəfin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

“İdeyalarımızı, gözəl proyektlərimizi bir topa adam məhv etdi”

Kamran Həsənli: “Televiziyaımızın
gələcəyi ilə bağlı arzularımızın
üstündən xətt çəkdilər”

Uşaqlıqdan verilənlərinə sevgi, sevgi baxdığım Kamran Həsənliyə müsahibə götürməyi çoxdan istəyirdim. Bu günlərdə dəyərli teleaparıcımızla görüşümüz baş tutdu. Onunla televiziyaımızın dünyənindən, bu gündən danışdıq və sabahının necə olacağı ilə bağlı fikirlərini öyrəndik. Buyrun, oxuyun.

- Kamran müəllim, uzun müddətdir ki, sizi dövlət və özəl televiziya layihələrində görmürük. Vaxtilə “Sizin saat”, “Musiqili meydan” kimi layihələriniz televiziya meydanında öz sözünü demişdi. Amma o cür layihələrin ardı gəlmədi. Buna səbəb nə idi?

- Açıqını deyim ki, mən dövlət televiziya layihələrində işləməmişəm, özəl şirkətlərdə - “Space”, “ANS” və “ATV”-də işləmişəm. Amma birinci “Space” TV-də işləmişəm. Birinci proqramlarım da “Space” TV-də yayınlanıb. O proqramların çox böyük uğuru, reklam gəliri, olduqca da baxımlılığı var idi. Biz təkə “Tanrı Türkü, Turaçılığı qorusun!” təbliğatı aparmırdıq, ortalığa çıxarılan müğənnilər də, sadəcə dillə desək, millətimizin zövqünü cilalamaqla, rəndələməklə məşğul idi. İlk dəfə ortalığa çıxardığımız müğənnilər də Azərbaycanın qızıl fondudur. Bizdən sonra verilişlərə çıxan başqa müğənnilərdi, onlar musiqimizə tamamilə yad kəsildilər.

- Bəs siz niyə bu gün kanallarda yoxsunuz?

- Fuad bəy, televiziya rəhbərləri mənə qarşı qadağalar qoyublar. Bir sözlə, “bağbanı bağa buraxmırlar”. Baxmayaraq ki, bütün kanallar “Sizin saat” verilişinin təkrarıdır. Onlar yeni heç nə fikirləşə bilmirlər. “Sizin saat” verilişinin pis variantıdır. Çünki biz heç vaxt baldızın, qayınananın gəlinə elədiyindən, ərindən arada nəse elədiyindən danışmamışıq. Onlar ailə-mişət problemlərindən qırağa çıxma bilmədiklərindən, o cür proqramlar hazırlayırlar. O cür televiziya layihələri mən ailə-mişət əziyyəti çəkən insanlar ilə doludur. Baxsanız, görəcəksiniz ki, elə aparıcılar da, televiziya rəhbərləri də elədir. Ona görə də Kamranın o kanallarda olması mümkün deyil. Söhbət özəl televiziyalardan gedir, dövlət televiziyasında işləməmişəm, heç ora iradəm də yoxdur. Mən yalnız özəl şirkətlərdən danışa bilərəm.

Azərbaycan televiziyasında ən senzurada olan, nifrət qazanan söz “intellekt” sözüdür. Əgər siz iclasda oturub desəniz, intellektual veriliş, intellektual şou açmaq istəyirəm, o dəqiqə hamı ayağa qalxacaq ki, camaatımız ona baxmır. Bəsdirin, biz ancaq nədən, evdə oturan gəlinlərdən danışmalıyıq?! Son dəfə mən “Space” TV-də işləyəndə telekanalın rəhbəri iclasda açıq deyirdi ki, “Kamran bəy, evdə oturan yaşlı qadın var haq”, əlilə də ətçəkən məşini göstərirdi... Deyirdim ki, ay kişi, o ətçəkən məşin indi yoxdur, hamı elektron ətçəkən məşinlə əti çəkir. Siz fırlayan ət çəkən məşinləri indi yoxdur. Mənim proqramlarım onlar üçün deyil, axı. Ümumiyyətlə, mənim verilişlərim düşüncəli insanlar üçündür. Ət çəkən qadın da düşüncəli bilər. Siz niyə düşünürsünüz ki, o, heç nə düşünə bilməz, yalnız qeybəti sevir. Sadəcə, rəhbərlərin özləri qeybət sevirlerdi deyər, indi televi-

“İndiki televiziyalarımız bizi dünyada biabır etməyə çalışan güzgü formasında bir mediadır”

ziyaımız ona görə bu haldadır. Əlbəttə, mənim kimi qeybət sevməyəni də meydana buraxmazlar.

- Bir şeyi də açıq-aydın görürürük ki, sizdən başqa, çox televiziya mütəxəssisi nədənsə bu işə can atmır, televiziyaımızın inkişafı naminə addımlar atılmır...

- Yox, yox, elə deməzdim. Niyə can atmır? Can atılır. Bir də, bizim kimi televiziyaçıları, içi mən qarışıq, Nərgiz Cəlilova, Rafiq Həsəmov kimi diktorlarımız, neçə-neçə ziyalıımız var ki, abırlarına büküblər. Var da, bizdə elə xasiyyət var, çəkilib durublar qıraqda. Atalarda belə bir misal var: “Atlar ölüb, itlərin bayramıdır”. Vəssallam. Cavabı budur.

- Müstəqilliyimizin ilk illərində Azərbaycan telekanalları daha çox izlənilir və sürətlə inkişaf edirdi. İndi isə bu sahədə durğunluq yaşanır. Sizcə, Azərbaycanda televiziya layihələrinin tənəzzülə uğramasına səbəb nədir?

- Çox əla sualdır, mən sizə deyim. Çünki doğrudan da bizim televiziya olduqumuz dövrdə təkə televiziya deyil, pop musiqisi, rep musiqisi, muğam, sonra teatr, kino da çəkilməyə başlamışdı. Artıq televiziya filmləri də çəkildirdi. Biz qışda televiziya filmi çəkirdik, “Qış nağılı” adlı. Onların hamısı uğur qazanırdı. İnkişaf elə gedirdi ki, bu gün, sabah kino da çəkəcəydik. Yavaş-yavaş istedadlılar ortalığa çıxacaqdı. İdeyalarımızı, gözəl projektlərimizi bir topa adam məhv elədi. Bir sözlə, televiziyaımızın gələcəyi ilə bağlı arzularımızın üstündən xətt çəkdilər. Hansı ki, onlar indi televiziyalarda deyillər.

Millətin Türklük düşüncəsini, azadlıq düşüncəsini, dünyəvilik meyarını məhv etmək üçün onlar televiziya qeyri-peşəkar adamları cəlb etdilər. Televiziya rüşvət gəlidi. Müğənnidən pul alıb, verilişlərə buraxmaq. Çalışdılar ki, bu millət

dünyadan gedən bu proseslərdən uzaq qalsın, öz televiziyaasına nifrət eləsin. Bax, görürsünüz də, indi nifrət edirlər. Buna çox gözəl nail oldular. Öz musiqisinə nifrət eləsin Təəssüf ki, bu belədir.

Biz elə şərəit yaratmışdıq ki, axşam hamı “Sizin saat” proqramına qaça-qaça gedirdi. “Musiqili meydan” verilişinə də o cür sevgiylə baxırdılar. Elə biri də siz, mənim verilişlərimin fanatı olmusunuz. Niyə? Çünki o verilişlərdə maraqlı söhbətlər olacaqdı və yeni ulduzlar ortalığa çıxacaqdı. Elə çıxdı da. Eyyub Yaqubov, Qismət, Samir Pirişev, Tünzələ, qarmon ifaçısı Orxan, Hüseyn Dərya və s. hamısı ordan çıxıblar. Amma o dövrdə elə bir məqam yaranmışdı ki, bizim məşhur pop müğənnilərimizin, ulduzlarımızın, yeni Brilliant Dadaşovanın, Aygün Kazımovanın, Zülfüyyə Xanbabayevanın, Faiq Ağayevin, Eyyub Yaqubovun, rəhmətlik Rəfət Mehdiyevin öz fanat orduları var idi. Brilliant xanımın “Dünyanı gözəllik xilas edəcək” adlı öz verilişi var idi. Heç də “Sizin saat”, “Musiqili meydan” verilişindən geri qalmırdı. Məşhur müğənnilər Nisə Qasımova, Elçin Cəlilov, Rühəngiz Allahverdiyeva kimi müğənnilər verilişlərdə iştirak edirdilər. Sonra elə oldu ki, kanal rəhbərliyi dəyişildi, Kamran Həsənli kimi “Turan!” deyən, bağırən jurnalistlər onlara sərf etmədi. Guya ki, Moskvanın xoşuna gələ bilməzdi. Bu kimi bəhanələr ortalığa çıxdı. Ona görə də xalqı, milləti özünə sevgidən, qürurdan etmək üçün gördüyünüz televiziya onun davamıdır. Orda heç nə dəyişilməyib.

Azərbaycanda 44 günlük savadından sonra bir çox şey dəyişildi. “Çox şey” deyiləndə, bəzi şeylər dəyişilib. Televiziya da həminlərdi, “eyri güzgü”dür. Millət ona baxanda özünə nifrət edir. Konsepti yaymaq

üçün müəyyən kadrlar peyda oldu. Əzilib-büzülən oğlanlar, sonra sifətləri çox dəyişilmiş xanımlar ortalığa çıxdı. Onlar da, təbii ki, dırnaq arasısı “uğur qazandılar”. Nə bəredə, yeni öz lazımsız verilişləri ilə guya ki, gündəm oldular. Nəticədə öz tamaşaçılarımız öz televiziyaımıza nifrət etdilər. Rusca başa düşənlərin 20 faizi Rusiya kanallarına baxmağa başladılar, qalanları da Türkiyə kanallarına baxmağa başladılar. Bizim kanallar isə “rəhmətə getdi”.

- Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, bu gün Azərbaycanda əhəlinin müəyyən hissəsinin yerli deyil, xarici, xüsusilə də Türkiyə telekanallarına maraq göstərməsi, bu kanallarda gedən serialları, xəbərləri və s. verilişləri daha çox izləməsi əsasən nə ilə bağlıdır?

- Nə ilə bağlıdır? Rusiyanın Ukraynaya işğalından sonra demək olar ki, kanallar ölüb. Artıq işğalçı dövlətin kanallarını deyər, o kanallara baxmırlar. Onlar Azərbaycanın, Türkiyənin əleyhinə çox böyük təbliğatla məşğuldurlar. Amma Türkiyə kanallarına baxılır. Orda seriallar Ərtəğrül Qazini tanıdır, Abbasları, Səlcuqları, Qızıl Türklərin kim olduğunu yurdda kimlərin yaşadığını, keçmişdə hansı böyük fəthlərlə məşğul olduqlarını, necə böyük qanımlar olub, çəkib göstərirlər. O Türklərin filmlərində bizim millətin qanı danışır. Və qan çəkir. Çox da maraqla baxılır. Həm də çox səviyyəlidir. O saat görünür ki, onun arxasında dayanan strukturlar ortalığa böyük sərmayə qoyublar. Orda aktyor oyunu, rejissor, geyim, kosmetika, dekorasiya, qrim, kostyumlar, hər şey əladır. Həddən artıq yüksək səviyyədədir. Görünür, milliyyətçi insanlar orda möhtəşəm, mükəmməl televiziya yarada biliblər. İndi bizim televiziyalarımız da, bu dövrdə çəkilən filmlərimiz də onların çəkdiyi filmlərdən irəli deyil. Sovet illəri yaxşı da olsa, heç sovet illərində çəkilən filmlər də onların çəkdiyi filmlərdən güclü deyil. O vaxtkı rejissorlarımız da milliyyətçi adamlar idi. “Yeddi oğul istəmə”, “Axırıncı aşırım” və s. filmləri də milliyyətçi adamlar çəkiblər. “Bizim Cəbiş müəllim” də də, “Şerikli çörək” də o var. Bizim televiziya da milliyyətçi olmadığına görə, milliyyətçiliyə qarşı ədəbsizlik, əxlaqsızlıq var. Ona görə, bizim insanlarımız Türklərin filmlərində milliyyətçilik hissiini görürlər, onu yaşayırlar və o seriallara baxırlar. “Kurtlar vadisi” filan. Amma bizdə nənələrin ərə getməsinə sevin təbəqə var. Türkiyədə o verilişlər sadəcə o təbəqəyə ünvanlanıb. Sadəcə Türkiyədə kanal çoxdur, 400-500 kanal var. Orda hər təbəqənin özünün sevdiyi veriliş, özünün sevdiyi kanallar və seriallar var. Bizdə isə kanallar bir sifətdədir. Müğənni bu kanaldan çıxır, o biri

kanala qaçır. Elə həmin pencekdə həmin mahnını - fonogramı oxuyur. Həmin nənə də bu kanaldan çıxıb, gedib o biri kanalda tamaşaçı kimi oturur. Türkiyənin populyar verilişlərini kopya etməklə məşğuldurlar. Amma Türkiyənin verilişləri milliyyətçi ruhunda olduğundan burda baxılır.

- Həqiqətən də, hazırda ölkə telekanallarında efirə çıxan nisbətən baxımlı, az-çox reyting qazanan verilişlərin əksəriyyəti başqa dövlətlərin tele-layihəsidir. Azərbaycanda televiziya layihələrində “ideya qıtlığı”nın yaranması nə ilə bağlıdır? Bu, kadr problemi ilə əlaqədardır, yoxsa cəmiyyətimiz xarici layihələrə daha çox meyl göstərir?

- Azərbaycanda kanallarda ideya verilişi insanlar yoxdur. Ordakı bacarıqsız, istedadsız, düşüncəsiz, qeybətcil komanda nə qədər ideya verə biləcək? Bizdə TV-də operatorlar ideya verir. Hətta bir cümlə qura bilməyən aparıcılar var. Onların adı “yatmış aparıcılar”dır. Bizim kanal rəhbərlərinə də yatmış aparıcılar lazımdır. Musiqidən anlayışı olmayan muğam verilişi aparacaq, seğahla, çahargahın fərqi bilməyəcək. Bilməyəcək ki, muğam oxuyacaq və yaxud çahargah. İdeya verəcək adamları uzaq edirlər kanallarımızdan. Ancaq millət sevgisi, tarix sevgisi, fəlsəfi bilgiləri olan, dünyada gedən proseslərdən anlayışı olan, dünya televiziya tarixindən bilgiləri olan insanların beynində ideya ola bilər. Ona görə, orda ideya axtarmaq mümkün deyil. Baxılan verilişləri də görmürəm. Nə ailemdə, nə qohumlarım, dostlarım içində heç bir televiziya verilişinə baxmırmı. Ətrafımda Azərbaycanda televiziya tarixini tənqid edən, hətta çox acı təəssüf bildirən insanları görürəm. Siz hansı veriliş deyirsiniz, bilmirəm. Çoxdandır mən televizora baxmıram. Amma mən ətrafımda televiziya baxanları görməmişəm deyər, mənə, elə bir proqram yoxdur. Hansısa ölkədə uğurlu bir proqram varsa da, bunlarda sadəcə onu gətirib Azərbaycanda məhv etmək bacarığı var. Dublyaj da belə, istər o filmə Riçard Gir oynasın, Drağan Nikolic və yaxud Hindistanın aktyoru Rac Kapur oynasın. Onu bizim dublyaja çevirən kimi Riçard Gir də, Drağan Nikolic də, Rac Kapur da məhv olacaq. Həmçinin, dilimizə sevgi də. Bizim xaricdən götürülmüş proqramlar varsa, ancaq uğursuz oxşarı olacaq. Bizim kanallarda uğurlu layihə, projekt yoxdur. Xaricdən götürülən projektləri də o günə salacaq ki, adamın əti töküləcək.

- Ümumiyyətlə, belə bir deyim var ki, media cəmiyyətin güzgüsüdür. Sizcə, bu gün telekanallarımız özlərinin “gülgü” funksiyasını layiqincə yerinə yetirə bilər?

(Ardı var)

Söhbətəşdi: Fuad BİLƏSUVARLI

Gigiyena Epidemiologiya Mərkəzinin direktoru barədə şok ittihamlar

Cəlilabad rayon sakini Məmmədov Səbuhi Sakit oğlu tərəfindən "Hurriyyet" qəzetinin redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi bildirir ki, qanunsuz yerə həbs olunmaq üçün ölkədən çıxmaq məcburiyyətində qalıb:

"Mən, Məmmədov Səbuhi Sakit oğlu, yazaraq sizdən xahiş edirəm ki, problemimi işıqlandırarsınız.

2013-cü ilin may ayında Cəlilabad Rayon Gigiyena Epidemiologiya Mərkəzində işləməyə başlamışam. İşlədiyim müddətdə 3 dəfə direktorumuz dəyişdi. Axırncı, yeni 3-cü direktor rüşvətxor, saxtakar, öz gəliri üçün çalışan İlham Əliyev adlı şəxs idi.

Bir gün direktorumuz məni otağına çağırır deddi ki, sənin maaşını qaldırıram, amma işə gəlməyəcəksən. Əmək haqqım artdığına görə qəbul etdim. Artan pulun 100 manatını mənə verəcəyini, qalanını da özünə götürəcəyini bildirdi.

8 aydan sonra məni yenidən çağırırdı ki, öz xoşunla ərizəni yaz işdən çıx, yoxsa səni maddə ilə işdən uzaqlaşdıracağam. Səbəbini soruşdum. Mənə dedi ki, səbəbi, mən istəyirəm deyə çıxırsan. Ona ərizə yazmayacağımı bildirdim.

Bir necə gündən sonra məni 70 C maddəsi ilə işdən çıxardı. Qəbuluna getdim, dedi ki, susmasan, səni həbs etdirəcəm, hətta lazım gələrsə həbsxanada da öldürdüyəcəm.

Bu hədə-qorxu ilə bağlı DTX-ya, Baş Prokurorluğa və Səhiyyə nazirinə məktubla müraciət etdim, lakin cavab gəlmədi. Bu zaman anladım ki, həqiqətən də bu adamın arxasında yüksək vəzifəli şəxslər durur.

İlham həkim təkcə mənim başıma bu oyunu açmayıb, işçilərin əksəriyyətinin haqqını yeyib, onları haqsız yerə işdən çıxarıb. Onu da başa düşdüm ki, ölkədən çıxmasam, məni həqiqətən də şərleyib, həbs etdirəcək.

Ölkədə bu qədər özbaşınalığa son qoyan qurum yoxdur. "Heç kim mənə gözün üstə qaşın var deyə bilməz" prinsipi ilə yaşayır. Bəs, İlham həkim kimə və nəyə güvənərək bu sözləri deyir? Özbaşınalıq pik həddə çatıb. Ürəyi istədiyi vaxt camaatı işdən çıxarır, istədiyini işə qəbul edir.

Onu da qeyd edirəm ki, İlham Əliyev baş həkim işləyəndə korrupsiya və rüşvətxorluq əməllərinə görə vəzifəsindən uzaqlaşdırılmışdı. Bunu rayonda kiçikdən-böyüyə hər kəs bilir. Hər kəs onu çox yaxşı tanıyır. Bir müddət işsiz qaldıqdan sonra GEM-ə direktor təyin edildi. Rüşvətxorluğu və korrupsiya əməlləri ilə bütün rayonda dillər əzbəri olan birinin gətirildiyi vəzifəyə bir baxın. Yəqin qanunsuz əməllərini daha yaxşı icra etsin deyə, bu işə gətirilib".

Məsələ ilə bağlı Gigiyena Epidemiologiya Mərkəzi ilə əlaqə saxlamağa çalışacağam da, zənglərimiz cavabsız qaldı.

Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Qarşı tərəfin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

Dəri-Zöhrəvi Mərkəzinin keçmiş işçisi baş həkimdən şikayətçidir

Yeni Suraxanı sakini Qəzənfərova Nərmən Rəhim qızı tərəfindən Hurriyyet.az saytının redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi Respublika Dəri-Zöhrəvi Mərkəzinin baş həkimindən şikayətçidir. Onun məktubunu olduğu kimi dərc edirik:

"Mən, Qəzənfərova Nərmən Rəhim qızı, yazaraq bildirirəm ki, 31.08.2022-ci il tarixində Respublika Dəri-Zöhrəvi Mərkəzinin baş həkimi Müşviq Zeynalov tərəfindən Əmək Məcəlləsinin 70ç maddəsi ilə kərgüzarlıq şöbəindən işdən çıxarılmışam. Bundan sonra müxtəlif dövlət orqanlarına şikayət etmişəm. Hələ ki, haqq-ədaləti bərpa edə bilməmişəm.

Sonuncu dəfə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə, Birinci vitse-prezidentə, Maliyyə nazirinə etdiyim şikayətlərimə "Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyi" publik hüquqi şəxs tərəfindən baxılmışdır. Mənə göndərilən məktubda bildirilir:

"Nərmən Qəzənfərovaya müraciətinin əmək fəaliyyətinə aid hissəsi fərdi əmək mübahisəsinin predmeti olduğundan, qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada məhkəməyə müraciət etməsi tövsiyə edilir". Bu barədə 25.10.2023-cü il tarixində mənə (Nərmən Qəzənfərovaya) ünvanlanmış məktubda qeyd edilir. Yeni açıq şəkildə bildirilir ki, Nərmən Qəzənfərovanı (məni)TƏBİB rəhbərliyi deyil, Respublika Dəri-Zöhrəvi Mərkəzinin baş həkimi Müşviq Zeynalov işdən çıxarıb, istəyirsə, onun qərarından məhkəməyə müraciət edə bilər.

Həmçinin, bildirilib ki, tərəfindən korrupsiya hüquqpozmaları ilə bağlı konkret hallar barədə məlumat verildiyi və bu halları təsdiq edən sübutlar təqdim edildiyi təqdirdə, aparılan araşdırmaların tamamlanması təmin ediləcəkdir.

Mənə ünvanlanmış məktubdan sonra əmək kitabçamda qısa müddətdə verilən əməllərin uyğunsuzluq təşkil etdiyini əsas kimi götürüb, hüquq-mühafizə orqanlarına müraciət etmək qərarına gəlmişəm. Çünki operatp işimdən kərgüzarlıq işinə adlandırıldım. Kərgüzarlıq işimdə işlədiyim müddətdə məlum oldu ki,

Nərmən Qəzənfərova: "Müşviq Zeynalov tərəfindən qanunsuz olaraq Əmək Məcəlləsinin 70ç maddəsi ilə işdən çıxarılmışam"

məndən xəbərsiz Respublika Dəri-Zöhrəvi Mərkəzinin baş həkimi Müşviq Zeynalov məni xadimə işinə rəsmiləşdirib. Bundan məvacibimi alanda xəbər tutdum. Baxdım ki, aldığım məvacib kərgüzarlıq işimdəki məvacibdən artıqdır. Şübhələndim, elektron sistemə girib baxanda gördüm ki, xidmətçi kimi rəsmiyyətəydim. Şikayət edəceyimi bildirdim. Tez məni öz işimə qaytardı. Elə həmin ay da Respublika Dəri-Zöhrəvi Mərkəzinin baş həkimi Müşviq Zeynalov məni şərleyərək 70ç maddəsi ilə işdən çıxardı. Bu, 1 ayın içində baş verdi. Guya mən işə gəlmirəm, gecikirəm. İşə gəlmirdim, gecikirdim, niyə mən operator işləyəndə çıxarılmadım?! Və yaxud kərgüzar işinə başlayana işə gecikmədim? Sadəcə deyə bilmir ki, Nərmən Qəzənfərovanın yerini 2 dəfə "satdım". Operator və kərgüzarlıq işlərini.

Mənə dedi ki, səni xadimə kimi rəsmiyyətə salmışam. Bunu qəbul elə, amma işləməyəcəksən. Xadimə məvacibini alarsan, iş bununla bitsin. Qəbul etmə-

dim. Sonra şərənib işdən çıxarıldım. 1 ayın içində əvvəl xadimə, sonra kərgüzar işləri əmr kitabımda var. Həmçinin, həmin ayda işdən çıxarılmamışam. Nə oldu, hər şey bir ayda baş verdi? Xəbərdarlıqsız, sonra töhmətsiz, şiddətli töhmətsiz adam çıxardılar işdən?

İndi TƏBİB rəsmisi məktubunda qeyd edir ki, "korrupsiya hüquqpozmaları ilə bağlı konkret hallar barədə məlumat verildiyi və bu halları təsdiq edən sübutlar təqdim edildiyi təqdirdə, aparılan araşdırmaların tamamlanması təmin ediləcəkdir". Məgər 1 ayın içində əmək kitabçasında verdiyi əməllər, qanun pozuntusu deyil ki, bunlar sənəd fakt axtarışına çıxıblar?!"

Məsələ ilə bağlı Respublika Dəri-Zöhrəvi Mərkəzinin baş həkimi ilə əlaqə saxlamağa çalışacağam da, hər dəfə həkimin məşğul olduğu bildirildi.

Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Qarşı tərəfin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

44 günlük savaşda evi dağılan, heyvanları tələf olan Ağdam sakini rəsmi qurumlardan şikayətçidir

Ağdam sakini Abbasov Bəxtiyar Surxay oğlu tərəfindən Hurriyyet.az saytının redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi iddia edir ki, 44 günlük müharibə vaxtı evi dağılıb, heyvanları tələf olub, rəsmi qurumlar gəlib baxış keçirənlər də, ona dəyən zərə ödənilməyib:

"Mən, Abbasov Bəxtiyar Surxay oğlu, yazaraq sizdən xahiş edirəm ki, problemimi işıqlandırarsınız.

Özüm II qrup əliləm. Biz döyüş bölgəsində yaşayırdıq, cəbhə xəttinə 2 km ara məsafəmiz var idi. 44 günlük müharibənin 20-ci günündə mənim mal-qaram tələf oldu, evim yarasız vəziyyətə düşdü. Müharibədən sonra nazirlikdən gəlib baxış keçirdilər, lakin mənə dəyən zərər ödənilmədi.

Hər yerə müraciət etmişəm. Məcbur qalıb "Kapital Bank"dən kredit götürüb, evi səliqə-səhmana saldım. Ağdam Prokurorluğu, İcra Hakimiyyəti, Prezident Aparatı - bunların hamısı vəziyyətimdən xəbərdardırlar. Mənə evimə dəyən ziyan yox, sadəcə eşyaların məhv olması-

na görə 1000 manat pul yazdılar. 1000 manatı verdilər, amma evimə, tövləmə dəyən ziyanı ödəmədilər.

İcra Hakimiyyətinə qəbula getdim. Gah dedilər şəhidimiz var, gah da qazilər gəlib, qəbul etmədilər. Orada bildirdim ki, evim də, malım-mülküm də şəhidimizə, qazimizə qurban olsun. Xahiş etdim ki, sadəcə, mənim 2 baş iribuynuzlu heyvanımı verin. Mənə dedilər ki, yaxşı, get xəbər verərik.

Gözlədim, heç bir xəbər çıxmadı. Axırncı dəfə gedəndə mənə bildirildi ki, "get əlindən gələn yerə şikayət et, sənə heç nə verilməyəcək".

Məsələ ilə bağlı Ağdam Rayon İcra Hakimiyyəti ilə əlaqə saxladım. Saytımıza bildirildi ki, Bəxtiyar Abbasovun şikayəti araşdırılacaq.

Jalə FAMILQIZI

17 noyabr tarixində M.Maqqomayev adına Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasının Kamera və orqan zalında "Azərbaycan, yazın gəldi" Milli Dirçəliş Gününə həsr olunmuş musiqi axşamı baş tutdu. Dinləyicilərin qarşısında Azərbaycan Dövlət Simli Kvarteti və "Şəms Qəmə" Kamera Xoru çıxış etdilər. Xorun bədii rəhbəri Leyla Zaliyeva, dirijoru isə Xanımına Məmməd zadə idi. Tədbir Mədəniyyət Nazirliyinin, "İRƏLİ" ictimai birliyinin dəstəyi ilə Heydər Əliyevin 100 illiyi çərçivəsində həyata keçdi.

Tədbir kiçik bir rəsmi hissə ilə başladı. Öncə vətən uğrunda həyatlarını itirmiş şəhidlərimizin xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla anıldı. Daha sonra "İRƏLİ" ictimai birliyinin layihələrlə iş üzrə katibi Riad Ağa çıxış edərək hər kəsi Milli Dirçəliş Günü münasibəti ilə təbrik

la yekunlaşdı. Hər işdə olduğu kimi, bu tədbirin də mahiyyəti çox mühüm idi. Həm dövr, həm yaş, həm də janr etibarilə müxtəlif müəlliflərin iştirakı, fərqli əsərlərin səslənməsi baxımından bu layihə bizləri düşündürərək musiqimizə yeni yanaşma zərurəti yaratmış olay oldu. Bu xüsusda Aydın K.Azimin "Bismillah", Aysel Əzizovanın "Rübailər" və Rəyza Hüseynovanın "Masalların masalı" əsərlərini (hər üç əsər ilk dəfə səslənmişdir) qeyd etməkdən özümü saxlaya bilmirəm. Əsərlərin ifasında və ümumilikdə konsertin baş tutmasında önəmli rolları olan "Şəms Qəmə" xorunun bədii rəhbəri Leyla Zaliyevaya və dirijor Xanımına Məmməd zadəyə xüsusi təşəkkür edir, iştirak edən hər kəsi ürəkdən təbrik edirəm.

Azərbaycan, yazın gəlir

rov), zərb alətləri (Səyyar Teymur) və piano (Aysel Şahbazlı) üçün yazılmışdır. Qeyd edirəm ki, yeddi hissədən ibarət əsərin yalnız iki hissəsi konsertdə təqdim olundu. Həm ifaçı-çalğı tərkibinə, həm də İ.Nəsiminin timsalında klassik poeziyamıza həqiqi baxışına görə bu əsər milli musiqimizdə önəmli yer tutacaq deyə düşünürəm. Müasir bəstəkarlarımızın orta əsr klassik şairlərimizin sözlərinə yazılmış əsərlərinin avropa ağızlı (ağız burada musiqi ter-

yayınmamalıdır. Adları çəkilən üç bəstəkarın əsərlərinin konsertdə aparıcı rol alması təsadüf olmamalıdır. Həm Aysel Əzizova, həm də Rəyza Hüseynova professor Aydın K.Azimin tələbələridir və onun davamçıları olmaları aşkardır. Konsertdə Aydın K.Azimin daha bir tələbəsi və davamçısı Rüzgar Əhməd zadənin xor və simli kvartet üçün "Rənglər" (söz - Adil Mirseyid), iki xanəndə, xor və simli kvartet üçün "Yaylıq" xalq mahnısının işləməsi səsləndi. I violində Əməkdar artist Ceyla Seyidova, II violində Əməkdar artist Soltan Məmmədova, violada Əməkdar artist Vaxtanq İmanov, çelloda isə Əməkdar artist Aleksey Miltix ifa edirdi. Xanəndələr - Kərəm Mehraliyev, Nuray Hacı zadə idi. "Yaylıq" mahnısı həm məzmununa, həm də xarakterinə görə xalq musiqimizin parlaq nümunələrindəndir. Burada ifa prosesi duet or-

mova) vardı. Son iki çıxışda xoru pianoda Zərrin Muradova müşayət etdi.

Yeni üfəqlərin açılması diləyi ilə... Gününüz mübarək!

Ümumən musiqi axşamı uğur-

Leyla Həmid Əhməd Xan

etdi və tədbir haqqında ümumi məlumat verdi. Ardınca konsertin təşkil edilməsində önəmli rolu olan bəstəkar, musiqişünas Rüzgar Əhməd zadə səhnəyə çıxaraq konsertin proqramı haqqında danışdı.

"Rəhman və Rəhim olan Allahın adı ilə!" Aydın K.Azimin "Bismillah" adlı duası konsertin açılışını etdi, gənclərdən ibarət xor Qurani Kərimin ilk kəlamı ilə əski luteran kilsəsi olan konsert binasının səhnəsindən səsləndi. Əsər həm dinləyiciləri, həm də ifaçıları dərhal öz havasına köklədi. Məmləkətimizin musiqi səhnələrində çox az ifa olunan (hətta heç ifa olunmadığını da iddia etmək olar) dini musiqi əslində mədəniyyətimizə hava və su qədrə lazımdır. Bu mühüm missiyanı Əməkdar incəsənət xadimi Aydın K.Azim hələ milli dirçəlişimizdən qat-qat öncə üstlənmiş, 1988-ci ildə səs yazısını qeydə aldığı ilahilərdən birində "Allahu Əkbər" kəlamını səsləndirmişdir.

Konsertin mühüm olaylarından biri Aysel Əzizovanın "Rübailər" (söz - İmadəddin Nəsimi) əsərinin ifası oldu. Əsər qiraətçi (Hüseynagha Aslanov), xanəndə (Rauf Cəfə-

minidir) vokalçılarımızın ifa etmələri fonunda A.Əzizovanın vokal hissəni məhz xanəndəyə həvalə etməsi ayrı bir önəmli cəhətdir. Bu, həm də bəstəkarın milli musiqi təfəkküründən xəbər verir.

Rəyza Hüseynovanın "Masalların masalı" (söz - Nazım Hikmet) əsəri də konsertdə öz sözünü dedi. Solo hissənin ifaçısı Kənan Rəhmanzadə (bariton) oldu. Əsərin çalğı tərkibi də maraqlıdır: flute (Kamran Talıblı), vibrafon (Azər Səfərzadə), piano (Aysel Şahbazlı), cello I (Orxan Hüseynov), cello II (Aleksey Miltix). Əsərin ifası şübhəsiz konsertin aparıcı çıxışlarından oldu. Müəllifin alət seçimi və hər alətin N.Hikmətin məşhur əsərindəki çeşidli obrazları təmsil etməsi, böyük şairin poeziyasına münasibəti, musiqiyə səmimi və özünəməxsus yanaşması təqdirdə layiqdir, ki bu cəhətlər diqqətdən

taqları arasında sanki bir oyuna dönüşərək teatrallaşır. Bu baxımdan xanəndələrin ifalarında həmin o oyunu görmək maraqlı olardı ki, onun azlığını gənc ifaçıların həyəcanına bağlamaq olar. Əslində bu həyəcan da ifaya ayrı bir səmimiyyət və səliqə qatırdı.

Proqramda həmçinin Xanımına Məmməd zadənin xanəndə (Kərəm Mehraliyev) və xor üçün işlədiyi Fikrət Əmirovun "Şur" simfonik-muğamından "Simai-Şəms", Rauf Hacıyevin mahnılarından ibarət "Popurri" (işləmə - Xanımına Məmməd zadə) və Leonid Vaynşteynin "Azərbaycan, sənin yazın gəlir" (söz - Sona İbrahi-

Heydər Əliyevin xatirəsinə həsr olunan yeni nəşr

Azərbaycan Respublikasının 2023-cü ilin "Heydər Əliyev ili" elan edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin məlum Sərəncamından irəli gələrək nəşr olunan teatrşünas-tənqidçi Anar Ərtoğrul Burcəliyevin "Milli mədəniyyət tariximiz Heydər Əliyev ideyalarında" adlı yeni kitabı işıq üzü görmüşdür.

Yeni nəşr Ulu öndər Heydər Əliyevin 100 illik yubileyi ərəfəsində onun Azərbaycan mədəniyyətinə göstərmiş olduğu diqqət və qayğısından bəhs etməklə əziz xatirəsinə həsr olunur. Kitabın redaktorluğu Səilə Məhərrəm qızına, tərtibatı Zibər İsayevaya, üz qabığının tərtibatı isə Ariz Babayevə məxsusdur. Kitab "STAR" çap evində nəşr edilmişdir.

Qeyd edək ki, yeni nəşr Nizami (Gəncə) Bələdiyyəsi, Kəpəz (Gəncə) Bələdiyyəsi və Dağlıq Şirvan Regional Mədəniyyət İdarəsinin maliyyə dəstəyi ilə nəşr edilib.

Xatırladaq ki, teatrşünas-tənqidçi Anar Ərtoğrul Burcəliyev bundan öncə "Əsl el adamı", "Səhnə həyat nurumdur", "Azərbaycan kinosunun tarixi və inkişafı", "Qoşa qanad", "Məqalələrim, rəssenzialarım, oçerklərim və müsahibələrim" - I və II - cildlər, "Onun dünyası", "Xalq şairi olmayan, xalqın şairi", "44 günlük Zəfər tarixinin Gəncə şəhidləri", "Qalib əsgərin hekayəti" və "Qalib əsgərin hekayəti - Göygöl rayonu" adlı kitabları ilə oxucularının görüşünə gəlmişdir.

RƏŞAD

İ.Şıxlı şəxsiz böyük yazıçıdır və bu günə qədər onun yaradıcılığının da, şəxsiyyətinin də çarpazlaşması, bir - birini tamamlaması sübuta yetirilməmişdir. Əlbəttə, ədəbiyyat aləmində ədəbiyyat var, sübut yoxdur. Çünki yazıçı hüquq qanunları ilə danışmır və ona nifrət bəsləyir. Ona görə ki, yazıçı uşaqlığından qanunların pozulduğunu və bir qrup elitanın iradəsilə xidmətçiliyinin şahididir. Ona görə də o, ümidini əsərinə bağlayır və bu həqiqəti sübuta yetirir.

Allahverdi Eminov
Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü, Dosent, Yazıçı, Prezident mükafatçısı
(Əvvə ötən sayımızda)

İ.Şıxlının son qəhrəmanları bütövdür, qürurludur. Bəyə - xana - zadəgana xas ağayanadır, şəhəvət naminə ağ bədənə aşiq deyil, yeniyetmə yaşında hisslərini özbaşına buraxmır, əxlaq dərsi deməkdən uzaqdır. İ.Şıxlı "Dəli Kür"də azərbaycanlı həqiqətini Cahandar ağa obrazında sübut etməyi bacardı. Və göstərdi ki, özünə qədərki bəylərimizi əslində təhqir etmişlər: Böyük bayı xırda sujetlərin çərçivəsinə pərçimləyib yalançı, dələduz qaniçən xarakterdə təsvir etmişlər və o əsərlər qeyri - dillərdə səslənəndə soy - kökümüzü rişxənd obyektinə çevirmişlər. Təəssüf ki, belə hal Mirzə Cəlildə və Səməd Vurğunda da tapılmışdır! Həqiqət ölməzdir və bu, yazıçıda varsa - dahilik əlamətidir. İ. Şıxlı dövrünün ideologiyasına əhəmiyyətsiz yanaşmışdır, Cahandar ağanı sanki gələcək Sovet həqiqətlərinin puçluğunu göstərmək üçün yaratmışdır. Kimdir bu Cahandar ağa - bəy? Çoxmu vacibdi 60-cı illərdə obraz timsalında "dirilsin?" Lazımdı. Ona görə ki, bəyliyimizin üstündən xətt çəkilmişdi, əyələtçilik damğası üzərlərinə vurulmuşdu. Hətta rus xanımlarının gülüş obyektinə çevrilmişdi. İ.Şıxlı bəylərimizin hətta sivil gedişatı dərk etməsi psixologiyasını ümumiləşdirdi. İnsanın əxlaqi paslanması mənəviyyatsızlıqdan başlayır və bəşəri dəyərlidir. Cahandar ağa baxmayaraq başqa bir bəyin arvadını atın tərkində evinə gətirir, yenə ona "namussuz" damğası vurulmur. Halbuki, bizim adətimizdə belə hal yoxdur. Bizdə namus sayılan bir hərəkət də var: kişinin arvadıdır, atıdır, papağıdır - bunlar yad adamın əylə ləkələnməmiş, adekvat cavablandırılır. Cahandar ağanın atının quyuğu Allahyar bəy tərəfindən kəsilməmiş o, ölmə məhkumdur. Obrazın bir hərəkəti kimi sayılan bu addımı böyük mənəviyyatdan xəbər verir. Biz azəri türkləriylə sadəlvəh davranmaq zarafat kimi qiymətləndirilmir. Və qaçırılmış

Əbədi yaşamaq dairəsi

qadın da sanki hərəkəti düzgün anlayır və fürsət tapıb aralanmaq həvəsinə düşmür. Halbuki yad evdə bunun üçün şərait yaratmaq mümkün idi, tək qayıtsan geri. Onun ərinə xəyanətində oxucu əsla günahlandırmır. Dünyanın ən yadda qalan obrazı Anna Karenina isə bütün haqlı hərəkətinə baxmayaraq xəyanətdə suçlandırılır. Baxmayaraq, bəzi Tolstoy tədqiqatçıları o fikrə gəlmişlər ki, Anna öz xəyanətini ətrafdan bacarıqla gizlədirdi və əriylə yaşayardı, bunun üçün cavabdehlik daşımazdı. Anna öz günahına görə zamandan kənar, əbədi əxlaq qanunları ilə heç ümumilik yaratmayan bütün şərtliliklər kimi çox nisbi olan ictimai ədəb - ərkanı pozduğu üçün cəzalandırılmayıb.

İsmayıl Şıxlı bütün yazıçılardan fərqləndi və ilk dəfə rus kazaklarını türk barmağı ilə gülləsinə qurban elədi Cahandar bəy. Mərhum tənqidçi Asif Ata Əfəndiyev bu məsələyə Şerq poetikasından toxunmaqda haqlı idi: "Bu yalmanmaq (rusları nəzərdə tuturdu. - A.E.) idi, bu, üst kübar hissəsinin, kompador ziyafətinin Rusiyaya yayılmanmasının ifadəsi idi. Belə bir mif yaratdılar".

İsmayıl Şıxlı siyasətçi olmamışdı və bunu özünə peşə seçməmişdi, hərçənd, biz tələbə ikən, 60-cı illərdə dünya ədəbiyyatından mühazirələr oxuyarkən, analogiyalara laqeyd qalmırdı, mövcud Sovet ideologiyasının mənfiliklərini, haqsızlıqlarını deyirdi. Xüsusilə, repressiya illərini vurğulayırdı. Çünki onun da doğmalarından qurbanlar vardı. Əmisi türkiyəyə qaçıb canını qurtarmışdı. Sonralar Türkiyənin məşhur hərbi generalı səviyyəsinə qalxmışdı. Mən bu məşhur, əslən Qazaxlı generalın ailə albomunda şəklini görmüşəm. Baxmayaraq, uzun illər boyu bu foto gizlədilmişdi. Lakin İ.Şıxlı bütöv şəxsiyyət imiciylə siyasətçiydi, haqqa, ədalətə çağıran siyasət Adamıydı. Sovet sisteminin çökməsi ərəfəsində xalqın, ziyalıların onu axtarması, onun sözünü eşitmək istəməsi və görkəmli boy - buxununu görməsi, lakonik və məntiqi nitqini eşitməsi sübuta yetirdi ki, "siyasi xadim"lik nə mitinq rəhbəri olmaqla, nə də prezidentlik iddiasına düşməklə ölçülür. Şəxsiyyət və əqidə bütövlüyü, xaricdən süzülən parıltılara uymamaq iradəsi əsil siyasi xadim nüfuzunu qazandırır. Müstəqilliyimizin ilkin məqamında is-

mayıl Şıxlını xalqın özü Millət vekili seçdi (daha bəziləri kimi seçdirmədi) və yanılmadığını əyani göstərdi. Onun Milli Məclisdə kəskin və obyektiv çıxışları, reprikaları yaxşı ki, birbaşa ekranda nümayiş etdirilirdi. Hətta hakimiyyətsizlik çağında M.F. Axundovun "Aldanmış Kəvakib"in qəhrəmanı Yusif Sərracı misal getirməsi böyük siyasi - mənəvi praqnoz deyildimi?... İsmayıl Şıxlı deputat idi və bu məsul etimadı kimin necə və hansı hisslərlə yaşamasını bilavasitə duymuşdu və görmüşdü. Məsələ var ki, sovet dövrü deputatlarını tanıyırdı, stixi, ənənəvi yollarla seçilmişlərdi. Və səksəncinci illərdə "Deputat" (1989) adlı gözəl bir hekayə qələmə almışdı. Məqsədi nəydi, axı, quruluş dağılır, üsul - idarə məhvə gedir. Məgər qarşıda "deputatlar seçimi" olmayacaqdır? Xalq öz istədiyinə səs verməyəcəkdir? Yenədəmi müqəvva - elçilər ortaya atılacaqdır? İsmayıl Şıxlı daha çox suallar qarşısında idi və müdrikliyinə inanırdı: hekayəsinin qəhrəmanının adı - soyadı yoxdur; bu da yazıçı dahiliyidir ki, fərqi varmı, təkə odurmu, ümumiləşmiş obrazı - deputatı təsvir etmək məqsəduyğun deyilmi? Kənddən Bakıya deputat kimi gəlmişdir. Abırlı, zərif, zəhmətdən qaralmış və yorğun bir qızıcaqdır. Yazıçı onun səliqəsinə və bu görkəmdən doğan daxili aləminə, hətta xırda ştiklərinə diqqət kəsilir: "Onun əynindəki ipək koftasında, qırıqlı, səliqəli donu da təptəzə idi. Hiss olunurdu ki, buraya gəlməzdən əvvəl, paltarını sandıqdan çıxarıb diqqətlə ütüləmiş, tikilşlərinin, qırıqlarının yatağına, sığallanmasına ayrıca fikir vermişdi. Ayaqqabıları da təzə idi. Deyəsən, hətta birinci dəfə geyindiyindən bir balaca sıxırdı da. Ona görə də addımlarını inamla ata bilmir, yığılacağından ehtiyat edirmiş kimi asta - asta addımlayırdı". İsmayıl Şıxlının bədii duyumu və gələcək nüanslara "əlyerisi" səliqəli bir kənd qızı, hansı ki, bunu kənddə geyinməyə imkanı yoxdur çünki günün 12- 14 saati ya pambıqdıdır, ya da ferma da. Birce indii fürsətdir kig deputat qıyafəsindədir. Onu müşahidə edən kişi qonağın nəzərlərində də bir psixoloji baxış, xalqın elçisinin kimliyi, eşiləcək yalan vədlərin həyasızcasına çılgıncıqlı salonda səslənməsi. Qızıcağaz belkə də sövqi - təbii hiss edir ki, nə qədər sadəlvəh olsa da, ilk dəfə

İsmayıl Şıxlı haqqında

buraya ayağı dəysə də g mənasız bir rəsmi yerə göndərilmişdir. Üstəgəl, deyiləcək sözlərin siyasi mənasını anlamaq iqtidarından məhrumluğu və yorğunluğunun canından çıxması intizarı: "qızıcağaz ehtiyatla ayaqqabısının bir tayını çıxartdı. İpək corabın içində bir - birinə sıxılmış barmaqlarını oynadıb qırığını açdı. Elə bil qan dövrəni qaydaya düşdü. Yanaqları xəfficə qızardı, qaşqabağı açıldı. Heç kəs on baxmadığını yəqin etdikdən sonra ayaqqabılarının o biri tayını da soyundu və dərinə nəfəs alıb səndəldə yayxandı. Hətta gözlərini yumub dincini aldı: Milli Məclis ənənəvi məcrasını davam etdirir. Deputat nazirlər danışır, lakin bunların qızıcağaz deputata heç bir aidiyyəti çatmır. Və kəpənək sakitliylə, abır - ismət durumuyla öz aləmindədir: "Şalını dizinin üstünə salmışdı ki, baldırları görünməsing Onun qumral gözləri süzülürdü. Özü burada olsa

fərqli xadimlər olmalıdırg qızıcağaz - deputat həyası bəzində çatışmır: az qala xoruldayır, oturuşuna diqqətsizlik göstərir, ən dəhşətli elçisi olduğu camaatı, xalqı yalandan inandırmağa təhrik edir və mütilik psixologiyası aşılamağa çalışır. Mənim aləmində bir vaxt həmə salonda (məkan nisbidir) İsmayıl Şıxlı əyləşmiş, bir deputat nüfuzu ilə sözünü kəskin, obyektiv şəkildə demişdir; barı, çağdaş bir sıra deputatlar "Deputat" hekayəsini oxuyub nəticə çıxarsınlar!

Yazıçı İ.Şıxlı yaşasaydı və deputat seçsəydilər onu - nə edər, nəyəse gücü çatardımı? Acizliylə barışb yuxuya gedərdimi? Amma Allahın qanunları var ki, müqəddəsləri xar etmək üçün ona intəhasız və kövrək ədəbiyyət qismət əyləyir, o dünyasına pak, təmiz ruhuyla köçir. İ.Şıxlı son illərində ölümünə yaxınlaşdıqca üreindəkiləri yazıya alırdı. Ölməz hekayələr yazırdı. "Mələykə xala",

da, fikiri uzaqlarda idi. Elə hey gözləri yol çəkirdi, heç on dəqiqə çəkməmiş bu yol çəkən gözlər yuxuya getdi". İ.Şıxlı daha başqa bir detala toxunur. 18-19 yaşlı qızıcağaz ana uşağı olsa da, yaxşı gün görməyə də "əl-ləri qaralmışdı, barmaqlarında qabar vardı, dərisi bəzi yerlərdə çat - çat olmuşdu, alınnda da güclə seziləcək ağ zəhlər nəzərə çarpırdı".

İsmayıl Şıxlı deputat obrazının zahiri və daxili aləmini təsvir edəndən sonra oxucu üçün qaranlıq məqam qoymur və birbaşa sosial - siyasi prosesləri ortaya gətirir: "Nazirlər hey danışır, dövlət büdcəsinin artmasından, güzəranın yaxşılaşmasından, ərzaq bolluğundan, yollar çəkilib, məktəblər, xəstəxanalar tikilməsindən hesabat verirdilər". Bir kiçik ekskursiya edərdim ki, yazıçının böyüklüyü zamanı qabaqlamaq və proqnoz verməkdir; İsmayıl Şıxlının 80-ci illər nazirləri, memurları "təəssüf ki, hələ də yaşayırlar", hamısı deputat olmasa da, illik hesabatlarında yalan danışır, xalqın başının altına yastıq qoyurlar. Məsələ bundadır, o kənd qızıcağaz - deputatın qarşısında yox, savadlı, dünyagörüşlü xanımların gözünü içinə söyləyirlər. Və qəribəsi ondadır, onlar belə yalan - palanları hətta müdafiyyə edirlər. Qızıcağaz - deputat savadsız idisə, anlayırdı olmayan şeyləri və eşitməmək naminə yatmaqla öz təmizliyini, içəridən ləkələnməməyi üstün tuturdu. Yazıçı müdrikliyi yalnız belə olur! Oxucu heç bir şübhə ələmir qızıcağaz deputatın xarakterinə. Və ancaq abır - həyası, aldığı tərbiyə onu danışmağa, sözünü açıq deməyə qoymurdu: "Planlar dolurdu, elə hey irəliləyirik qızıcağaz isə yatmışdı. Deyilənləri eşitmirdi, Başa düşsə nə edəcəkdii? Durub deməyəcəkdii ki, yalan danışsınız, söylədiklərinizin hamısı uydurmadırg Oyaq olsa hamı kimi o da əl qaldıracaq, beləliklə də müzakirə olunan məsələlər haqqında yekdil qərar çıxarılacaqdı. Əslinə baxsan ağıllısını o edirdi: Nə deyilənləri eşidirdi, nə də səs verirdi. Şirincə yatır, elə bil rahat yer tapıb dincəlirdi".

Bu qısa və şirin dilli hekayə haqqında daha çox danışmaq mümkün - dü, çünki, Milli Məclis xalqın rifahı üçün qanunlar çıxaran ən ali orqandır. Demək, bu qurumda təmsilçilərimiz Sovet deputatlarından tamamilə

"Qızıl ilan", "Namus qaçağı", "Nəmərd gülləsi", "Görüş" və s. işıq üzü gördü. Çünki yazıçı ədəbiyyata da hekayə ilə gəlmişdi. Və ixtiyar yaşında bir daha sübut elədi ki, o, sözün böyük hərfiylə Yazıçıdır.

...Bir bahar günü fəxri xiyabana yolumu salmışdım. Bu məzaristana tez - tez baş çəkirməm və hər bir insanın borucudur, barı bir neçə saatlığa içindəki kin - küdurətdən, pisliklərdən və ilaxırından uzaqlaşsın. Xeyli aralıda beş - on cavan oğlan, qızın əllərində gül - çiçək dəstələrinin məzara qoyduğunu gördüm. Sonra bir anlığa əyildilər və yola düzəldilər. İsmayıl Şıxlının qranit abidə - məzarından sanki uzaqlaşmaq istəmirdilər. Onun nurlu baxışlarını və mənalı sifətinin cazibəsini tərk etməyə sanki həvəsləri çatmırdı. Şəxsiz bunlar tələbələrdi, Amma İsmayıl müəllimin yox. Hərçənd böyük ədəbi unutmamışdılar, bir oxucu kimi Cahandar ağaya baş çəkməyə gəlmişdilər? Bəlkə onun qeyrətli, qədərbilən nəvə - nəticələridi? Cavanlar beş - altı addım uzaqlaşmışdılar. Bu dəqiqələrimdə İsmayıl Şıxlının Səməd Vurğun barədə yazdığı xatirə - oçerkinin son cümlələrini pıçıldadı: "Güllərin arxasından, qəbrin baş tərəfindən pərişan ağ saçlar göründü. Mənə elə gəlirdi ki, qəbir tərpendi. Səməd Vurğun ayağa qalxdı və öz şəklinin arxasında dayandı. Gözüm alacalandı, sarsıldım. Realılıqla vahimə arasında qaldım. Amma yanıqlı bir səs mənə özümə gətirdi. "Əlli yaşı tamam olmuşdu: Əlli birindən isə cəmi altmış beş gün yaşadı, mənim belimi sındıran qardaşım".

Aylıdım, tamam aylıdım. Güllərin arxasından çıxan Mehdiyan müəllim idi, şairin böyük qardaşı Mehdiyan!"

Mən İsmayıl Şıxlının məzarı önündə qəbrinə səpələmiş tər ətir saçan gülləri, çiçəkləri gördürdüm. Sanki ölməmişdi, adəti naminə qara sıx saçlarını barmaqları ilə daradı, sağanaqlı eynəyini düzəltdi. Adəti namənə sinfe göz gəzdirdi, sağ dir-səyini kürsiyə söykədi. Bal tək şirin və müalicəvi sözlərinə başladı. Bu dəfə təkidim, bu dəfə böyük insanın, yazıçının daşlaşmış məzarı ilə üz-büz idim. O, inanmıram bu həqiqətə inansın. Mümkünsüzdü bu. İsmayıl Şıxlının məzarına baş əyən onun tələbəsiydi.

Din və siyasət

Bildiğimiz kimi, din cəmiyyətin ayrılmaz bir hissəsidir. Dünyada 4300 ədəd olduğunu nəzərə alsaq, görə bilərik ki, insanların düşünmə və şüur qabiliyyəti fərqli və mürəkkəbdir. Qədim dövrlərdən etibarən dinin funksiyası həyatı bir önəm daşımış, lakin 19-cu əsrdən başlayaraq qismən olsa zəifləmişdir.

Bizim ağılımızda həmişə bir sual vardır: din necə bir vasitədir ki, siyasət ona uyğun aparılır? Bu suala cavab vermək üçün ilk öncə tarixi səhnələrin araşdırılması və təhlil edilməsi vacibdir.

İkincisi, onun mahiyyətini təhlil edib, müasir dövrümüze təsiri müqayisə edilməlidir.

Üçüncüsü isə, nəticənin yazılmasıdır.

Biz bunu bilməliyik ki, din insan kimi mürəkkəb sistemli bir vasitədir. Odur ki, bu məqaləmizdə din və siyasət arasındakı mürəkkəb əlaqəni anlamaq və bu əlaqənin gələcək təkamülünü qiymətləndirmək üzərində dayanacağıq.

Din nədir?

Din insan psixologiyasına bir sıra təsirlər edən, idarəetmə qabiliyyətinə malik olub, manipulasiya yaranan inanc sistemidir. Bu nə deməkdir? İnsan daima yeni bilgilər öyrənmək və həyatda qalmaq məqsədi ilə öz varlığını sərgiləmişdir. İnanc psixologiyası insan yaşamaına müəyyən dərəcədə təsir göstərirdi üçün, bəşəriyyətin ayrılmaz hissəsinə çevrilmişdir. Müasir dövrümüzdə din inanc sistemi və tarix aspektlərinə əsasən iki yerə bölünür: Politeist və Monoteist. Bu sistemləri müqayisə etmək üçün tarix və hadisələr haqqında təhlil aparmaq lazımdır.

Din və siyasət tarix boyu insan icmalarının strukturlarını və idarəetmə sistemlərini formalaşdıran əsas elementlər olmuşdur. Həmçinin, din və siyasət insan icmalarının strukturlarına və mədəni dəyərlərinə təsir edən iki ayrılmaz element kimi mövcud olmağa davam edir. Bu iki sahə arasındakı əlaqələr keçmişdən bu günə qədər ciddi dəyişikliklərə məruz qalıb və onun gələcək təkamülü cəmiyyətlərin dəyərlərindən, texnologiyalarından və global dinamikadan asılı olaraq formalaşacaq.

Dinin mahiyyəti və əsas rolları (obyektiv təhlil)

Din və siyasət hər bir cəmiyyətin əsas dinamikalarından biridir. Din bir çox insan üçün həyat tərzini təyin etsə də, siyasət ictimai nizamın yaradılmasında təsirli olur. Bu iki sahənin qarşılıqlı əlaqəsi mədəniyyətdə, sosial normalarda və hüquqda dərin izlər buraxır. Din siyasətdə birləşdirici və ya bölücü qüvvə kimi rol oynayır. Lakin dinin siyasətə müdaxiləsi dünyəvilik prinsipinə zidd ola bilər və bu, sosial gərginliyə yol açar.

Bu gün bir çox ölkələrdə din və siyasət arasındakı əlaqə aktual olaraq qalır. Cəmiyyətlər dinin siyasətə təsirlərini qiymətləndirərək, dünyəvilik və din azadlığı kimi məsələlərdə tarazlıq axtarmağa davam edirlər. Bundan əlavə, terrorizm kimi global problemlər dinin si-

yasi kontekstdəki təsirini vurğulayır ki, bu da beynəlxalq münasibətlərə təsir edən amillərdən hesab edilir.

Keçmişdə din-siyasət münasibətləri beşər tarixində mühüm rol oynamış, bir çox cəmiyyətlərin sosial, mədəni və siyasət təkamülünə təsir göstərmişdir. Tarix boyu din və siyasətin münasibəti hökmdarların legitimliyini təmin etmək, cəmiyyətləri bir arada saxlamaq və normativ dəyərləri müəyyən etmək üçün istifadə edilmişdir. Məsələn, orta əsrlərdə Avropada Kilsənin siyasət hakimiyyəti böyük təsiri olub, feodal nizamı daxilində kilsə rəhbərləri ilə krallar arasında tez-tez əməkdaşlıq və ya münaqişələr baş verirdi. Osmanlı İmperiyasında dövlətin rəsmi dini olan İslam siyasət hakimiyyətinin mərkəzində idi və sultanlar həm dini, həm də siyasət liderlik rollarını öz üzərinə götürdülər. Eyni zamanda, İslahat və İntibah kimi dövrlərdə din-siyasət münasibətlərində mühüm dəyişikliklər baş verdi. İslahat hərəkatları kilsənin nüfuzunu şübhə altına aldı və bu, siyasət qüvvələrinin kilsədən ayrılmasına səbəb oldu. Nəticədə, modernləşmə prosesi ilə bir çox cəmiyyətlərdə dünyəvilik prinsipi qəbul edildi və dinlə siyasət daha da ayrıldı.

Lakin bu gün də din-siyasət münasibətləri bir çox ölkələrdə mürəkkəb bir məsələ kimi mövcud olmağa davam edir. Bu münasibət demokratiya, insan haqları və dini azadlıq kimi fundamental mövzularda müxtəlif müzakirələrə səbəb olur. Keçmiş təcrübələr bugünkü din-siyasət münasibətlərini anlamaq üçün mühüm perspektiv təklif edir.

Müasir dövrdə din və siyasətin qarşılıqlı əlaqəsi cəmiyyətlərin dinamikasına dərin və mürəkkəb təsir göstərmişdir. Bu qarşılıqlı əlaqə demokratik sistemlərdə dini müxtəliflik, terrorla mübarizə, insan hüquqları və sosial normalar kimi bir çox sahələrə əhatə edir. Bu gün bir çox ölkələrdə din-siyasət münasibətləri mübahisəli və dinamik bir məsələdir. Bir çox ölkələrdə din siyasətdə həlledici rol oynamağa davam edir. Siyasət liderləri seçicilərə təsir etmək və dəstək qazanmaq üçün dini istinadlardan istifadə edə bilərlər. Eyni zamanda, dini qruplar da siyasət proseslərə qarışa və öz dəyərlərini bütün cəmiyyətə yaymağa çalışa bilərlər.

Dünyəvilik prinsipinin qəbul olunduğu ölkələrdə isə, ümumiyyətlə, dini qurumların dövlətdən ayrılması saxlanmasına çalışılır. Lakin bu ayrılıq seçkilərin sərhədləri qeyri-müəyyən ola və bəzən din-siyasət

qarşıdurmalarına səbəb ola bilər.

Terrorizm və radikallaşma kimi aktual problemlər də dinlə siyasətin qarşılıqlı əlaqəsini dərinləşdirir. Bəzi hallarda dini inanclar həm milli, həm də beynəlxalq səviyyədə ciddi təhlükəsizlik narahatlıqları yaradaraq, terror aktları üçün motivasiya ola bilər.

Dinlərin sosial normalara təsiri tarix boyu bir çox mədəniyyətlərdə özünü göstərmiş və cəmiyyətlərin dəyərlərini, davranışlarını və normativ strukturlarını formalaşdırmışdır. Din, cəmiyyətin əsas istinadlarından biri kimi, fərdlərin və icmaların həyatlarının təşkili və mənalandırılması prosesində mühüm rol oynamışdır.

Dinlər çox vaxt əxlaqi dəyərləri, etik qaydaları və sosial normaları təmin edir. Bu normalar cəmiyyətdə fərdlər arasında ümumi anlaşma yaratmaqla birlik və nizam-intizamı təmin edir. Məsələn, Xristianlıqdakı on əmr kimi əxlaqi qaydalar, İslamda şəriət qanunları kimi qaydalar ictimai normaları müəyyən edir və fərdlərin davranışlarını istiqamətləndirir.

Eyni zamanda, dinlər yalnız şəxsiyyətlərarası münasibətlərlə məhdudlaşmayan şəkildə sosial normalara təsir göstərə bilər. Bu, həm də cəmiyyətin siyasət quruluşuna, hüquq sistemində və mədəni təcrübələrinə təsir göstərir. Məsələn, orta əsrlər Avropasında katolik kilsəsinin siyasət hakimiyyəti təsiri sosial normaların müəyyən edilməsində mühüm rol oynayıb və bu təsir zamanla dəyişib.

Lakin dinlərin sosial normalara təsiri həmişə müsbət olmur. Bəzi hallarda sərt şərhlər və ya dini ekstremizim sosial münaqişələrə səbəb ola bilər. Müasir cəmiyyətlərdə dünyəvilik prinsipi dinin ictimai sahədən ayrılmasını müdafiə edir, fərdlərin öz dini inanclarını azad şəkildə yaşamasını və daha geniş perspektivdən sosial normalara töhfə verməsini hədəfləyir.

Din ictimai birliyin təmin edilməsində mühüm rol oynayan amildir. İnsanların ümumi inancları ətrafında bir araya gəlməsinə, ortaq dəyərləri mənimsəməsinə və icma hissi yaratmasına imkan verməklə, sosial birliyi və həmrəyliyi gücləndirə bilər.

Bir çox cəmiyyətlərdə din ortaq mədəni irsi paylaşmağı, əxlaqi dəyərləri qəbul etməyi və cəmiyyətin nizamını qorumağı hədəfləyir. Din fərdlər arasında bağ yarada və icma üzvlərini bir-birini dəstəkləməyə və kömək etməyə təşviq edə bilər. Bu, cəmiyyətin birgə fəaliyyət qabiliyyətini artırır.

Lakin ictimai birliyin təmin edilməsində dinin rolu heç də həmişə

müsbət nəticələr vermir. Müxtəlif dinlərə mənsub qruplar arasındakı fərqlər tarixən münaqişələrə səbəb olmuşdur. Bundan əlavə, dindən siyasət məqsədləri üçün istifadə cəmiyyətləri parçalaya və ayıra bilər.

Ümumiyyətlə, dinin ictimai birliyin qorunmasında rolu mürəkkəb bir anlayışdır. Bu, fərdlərə ortaq inanc sistemi ətrafında birləşməyə və öz cəmiyyətinin dəyərlərini bölüşməyə imkan verməklə, müsbət təsir göstərə bilər. Lakin bu təsirlər diqqətlə yanaşılmazsa, həm də mənfi nəticələrə gətirib çıxara və sosial parçalanmaya səbəb olar.

Dini qurumların siyasət təsiri cəmiyyət və dövlət münasibətlərinə dərin təsir edə biləcək mürəkkəb məsələdir. Bura dini institutların cəmiyyətə təsiri, onların siyasət qərarları formalaşdırmaq gücü və dövlət idarəçiliyinə potensial təsiri daxildir.

Dini qurumlar cəmiyyətin əxlaqi dəyərlərini formalaşdırma və geniş ardıcılar üzərində mənəvi nüfuzla malik ola bilər. Bu, dini qurumların siyasət məsələlərində təsirli söz sahibi olmasına imkan verir. Bununla belə, bu təsirin demokratik proseslərə uyğun şəkildə inteqrasiyası vacibdir.

Digər tərəfdən, dini qurumların siyasət qərarlarına birbaşa müdaxiləsi dünyəvilik prinsipi ilə ziddiyyət təşkil edə və cəmiyyət daxilində parçalanmalara səbəb ola bilər. Bu, siyasət qərarlarının qəbulunda həlledici rol oynayan dini qurumlarla digər dinlərə mənsub şəxslərin hüquqlarını təhlükə altına qoya bilər.

Nəticə etibarilə, dini qurumların siyasət təsiri balans tələb edir. Bu tarazlıq demokratik dəyərləri qorumaqla, cəmiyyətin müxtəlif inanclarını bir araya gətirmək və siyasət proseslərində ədalətli təmsilçiliyi təmin etmək məqsədi daşmalıdır.

Dinin tarixi

Bildiğimiz kimi, din yaranması insan yaranması ilə eynilik təşkil edir. Bunun əsas səbəbi insanların digər canlılara əsasən şüur sisteminin daha yaxşı inkişaf etməsi və düşüncə qabiliyyətinin mövcud olmasıdır. Biz bilirik ki, dini tanınmaq düşüncədən və maraqlardan asılıdır.

Politeizm çoxtanrılıq ifadə edən bir termindir. Bu tanrılar çox vaxt müxtəlif sahələrdə səlahiyyətlərə malikdir və insanlar müxtəlif ayinlər, ibadət və dualar vasitəsilə bu tanrılara sitayiş edirlər.

Politeizm tarix boyu bir çox fərqli mədəniyyət və cəmiyyətlərdə meydana çıxmışdır. Məsələn, Qədim Yunanıstanda Olimp dağındakı tanrılar və ilahələr müxtəlif qabiliyyətlərə və sahələrə əmr verirdilər. Roma mifologiyası da eyni şəkildə politeizmi qəbul etmişdir.

Çoxtanrılıq bu gün də bəzi yerli inanc sistemlərində və bütpərəstlik (təbiətə ibadət) qruplarında görünə bilər. Bununla belə, dünyada geniş yayılmış əsas dinlər ümumiyyətlə monoteist inanc sistemlərinə əsaslanır.

Politeizm tarix boyu müxtəlif formalarda mövcud olmuş və mədəniyyətlərin, coğrafiyanın və tarixi dövrlərin təsiri ilə formalaşmışdır. Politeizm ümumiyyətlə bir çox tanrı və ya ilahənin varlığına inanmağa aiddir. Bu tanrılar çox vaxt müəyyən təbiət hadisələri, insan davranışları və ya hə-

yatın müxtəlif aspektləri ilə əlaqələndirilir. İnsanlar bu tanrılara müxtəlif ibadət, dua, ayin və qurbanlar vasitəsilə yaxınlaşırlar. Qədim Misirdə çoxallahlı inanc sistemi mövcud idi. Məsələn, misirlilər üçün günəş tanrısı Ra, Nil çayı tanrısı Hapi və məhsuldarlıq ilahəsi Isis kimi bir sıra tanrılar və ilahələr əhəmiyyətli idi. Bu tanrılar əkinçilik, su, günəş və digər mühüm elementləri təmsil edirdi.

Hinduizm bu gün də mövcud olan ən qədim politeist dinlərdən biridir. Hinduizmdə Brahma (yaradıcı), Vişnu (qoruyan) və Şiva (dağıdıcı) kimi əsas tanrılar var. Bunu söyləyə bilərik ki, o dövrdə insanlar gözlə görünə bilən varlıqlara və təbii hadisələrə inanc bəsləmişlər. Bunun nəticəsində əsərlər idealar və əfsanələr meydana gəlmişdir.

Monoteizm Monoteizm tək tanrılıq sistemini ifadə edən termindir. Tək tanrılı inanc sistemlərində yalnız bir tanrıya ibadət edilir və bu tanrı kainatın yaradıcısı, yeganə hökmdarı və son hakimiyyətidir.

Tarixə əsasən, monoteizmin yaranması düşüncə tərzinin inkişafı və dəyişməsi ilə bağlıdır.

Tarixi aspektlərdə tək tanrılığın 3 növü göstərilir: Yəhudilik, Xristianlıq, İslam.

Yəhudilik dünyanın ən qədim monoteist dinlərindən biridir. Livan-da meydana gələn bu dinin yaranma tarixi e.ə 2000-ci ili əhatə etsə də monoteist dininə çevrilməsi e.ə VII əsrə əhatə edir. Bu dinin əsas mahiyyəti Tək Tanrıya iman israiloğullarının üstün vəzifələri və 10 əmri təmsil edir. Banisi Musadır. Onların müqəddəs kitabı Tanah və Talmuddur. İbadətgahı Sinaqoqdur. İlk əmri "Yaşat!"dır.

Xristianlıq İsa Məsihin təlimlərinə əsaslanan monoteist bir dindir. Üç ayrı şəxsdən: Ata, Oğul (İsa Məsih) və Müqəddəs Ruhdan ibarət olan Müqəddəs Üçlüyə iman xristian təlimlərində mühüm yer tutur. E.ə I əsrdə Fələstində meydana gəlmişdir. Peyğəmbəri İsa müqəddəs kitabı bibliyadır (İncil). Bu dinin ilk əmri "Sev!"dir.

İslam Məhəmməd Peyğəmbərin təlimlərinə əsaslanan monoteist bir dindir. Bu dinin yaranması 610-cu ili əhatə edir. İslam inancına görə, Allah yeganə Tanrıdır və Quran onun müqəddəs kitabıdır. İbadətqah yeri Məsciddir. İlk əmri "Oxu!"dur.

Bu üç əsas din monoteizmin nümunələridir, lakin dünyada bir çox başqa monoteist inanc sistemləri mövcuddur. Tövhid tək tanrıya inanmağı ehtiva ediyinə görə, bu dinlər çox vaxt oxşar əsas inanclarla malikdirlər, baxmayaraq ki, eyni zamanda özünəməxsus təlimləri və rituaları ilə də fərqlənirlər.

Monoteist sistemini əhatə edən dinlər vaxtilə bir-birlərini evəz edib, demək olar ki, oxşar qaydaları insanlara tanıdılar. Bu dinlər eyni zamanda 10 əmrin törəməsidir. Bu o deməkdir ki, İslam, Xristian və Yəhudi dinləri 10 əmri təmsil edir.

(Ardı var)

Murad CƏBİYEV,
Zəkiyyə CƏFƏROVA
Azərbaycan Respublikası
Prezidenti yanında Dövlət
İdarəçilik Akademiyasının
tələbələri